

TÜRK SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ TSBD

ISSN 2636-848X

Cilt / Volume :

1

Sayı / Issue :

2

Ekim / October 2018

Türk Spor Bilimleri Dergisi yılda 2 kez yayımlanan Ulusal hakemli süreli bir yayındır.
The Journal of Turkish Sport Sciences is published biannually

<http://dergipark.gov.tr/tsbd>

TSBD

<http://dergipark.gov.tr/tsbd>

Türk Spor Bilimleri Dergisi
The Journal of Turkish Sport Sciences

TÜRK SPOR | **THE JOURNAL OF**
BİLİMLERİ DERGİSİ | **TURKISH SPORT SCIENCES**
Türk Spor Bil Derg | *J Turk Sport Sci*

Cilt 1, Sayı 2 | **Volume 1, Issue 2**
Ekim 2018 | **October 2018**
ISSN: 2636/848X | **ISSN: 2636/848X**

Yayın hakkı © 2018 Erkan Faruk ŞİRİN
Türk Spor Bilimleri Dergisi yılda 2 kez yayımlanan Ulusal hakemli süreli bir yayındır.
The Journal of Turkish Sport Sciences is published biannually (June-December)

<http://dergipark.gov.tr/tsbd>

Türk Spor Bilimleri Dergisi Adına
Sahibi – Owner/ Baş Editör – Editor in Chief

Dr. Erkan Faruk ŞİRİN

Editör Yardımcıları/ Associate Editor

Dr. Hayri DEMİR

Yayın Koordinatörü/Publishing Coordinator

Yahya Gökhan YALÇIN

İngilizce Dil Editörü
Dr. Özer YILDIZ

Proofreading for Abstracts
Dr. Özer YILDIZ

Yazım Kontrol Grubu
Yahya Gökhan YALÇIN
Ali SEVİLMİŞ

Editing Scout
Yahya Gökhan YALÇIN
Ali SEVİLMİŞ

Yayın Dili
Türkçe-İngilizce

Language
Turkish-English

Kapak Tasarım/Cover Design By

Yahya Gökhan YALÇIN

BİLİM KURULU – SCIENTIFIC BOARD

Dr. Ahmet Azmi YETİM	Gazi Üniversitesi
Dr. Asuman Seda SARAÇALOĞLU	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Alparslan İNCE	Ordu Üniversitesi
Dr. Erdil DURUKAN	Balıkesir Üniversitesi
Dr. Funda KOÇAK	Ankara Üniversitesi
Dr. Gülfem SEZEN BALÇIKANLI	Gazi Üniversitesi
Dr. Hakan SUNAY	Ankara Üniversitesi
Dr. İbrahim YILDIRAN	Gazi Üniversitesi
Dr. Mehmet Çağrı ÇETİN	Mersin Üniversitesi
Dr. Mehmet Fatih YÜKSEL	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜNAY	Gazi Üniversitesi
Dr. Metin KAYA	Gazi Üniversitesi
Dr. Metin YAMAN	Gazi Üniversitesi
Dr. Murat ERDOĞDU	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Mustafa Levent İNCE	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Rana VAROL	Ege Üniversitesi
Dr. Settar KOÇAK	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Özer YILDIZ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Yunus ARSLAN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

2018: 1(2) SAYI HAKEMLERİ / REVIEWERS FOR 2018: 1(2)

Dr. Alparslan İNCE
Dr. Baki YILMAZ
Dr. Erdil DURUKAN
Dr. Ezgi ERTÜZÜN
Dr. Ferhat ÜSTÜN
Dr. Hüseyin ÜNLÜ
Dr. Mehmet DEMİREL
Dr. Mehmet Fatih YÜKSEL
Dr. Murat ERDOĞDU
Dr. Serkan REVAN
Dr. Özer YILDIZ
Dr. Yunus ARSLAN

Türk Spor Bilimleri Dergisi
The Journal of Turkish Sport Sciences

Editörden

İkinci sayımız çıkarken

Saygıdeğer Türk Spor Bilimleri Dergisi okuyucuları...

*İlk sayımızı 2018 Haziran ayında yayınladık. **The Journal of Turkish Sport Sciences/Türk Spor Bilimleri Dergisi** olarak, spor bilimleri alanına, akademik camiaya yeni ve mütevazı katkıda aracılık etmenin ilk kez haklı kıvancını yaşadık. **The Journal of Turkish Sport Sciences/Türk Spor Bilimleri Dergisi** olarak henüz yolun başındayken, bizimle yürüyecek olan arkadaşlarımıza, meslektaşlarımıza, yazarlarımıza ve okurlarımıza bundan sonraki sayılarımıza değerli katkıları için şimdiden teşekkür ederiz. Bugün dergimizin ikinci sayısını yayınlamaktayız. Dergimize yayın gönderen, danışma kurulunda görev yapan ve yayına hazırlayan tüm meslektaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.*

Haziran 2019'da yayımlanacak olan üçüncü sayımızda görüşmek üzere...

Sevgi ve saygılarımla....

Editör

Dr. Erkan Faruk ŞİRİN

İÇİNDEKİLER
Cilt 1, Sayı 2, Ekim 2018

CONTENTS
Volume 1, Issue 2, October 2018

	Sayfa/Page
Sosyalleşme ve Empati Eğilimi Arasındaki İlişkinin Rekreatif Faaliyetler Bağlamında İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma <i>The Relationship Between Socialization and Empathy Tendency in the Context of Recreational Activities: A Research on University Students</i> Murat KOÇYİĞİT, Gizem ÖZEL.....	49-57
Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeyleri ile Akademik Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi <i>Investigation of the Relationship between Life Satisfaction Levels and Academic Motivation Levels of the Students of the Faculty of Sport Sciences</i> Kenan KOÇ.....	58-65
Kadın Basketbolcuların Sportmenlik Yönelimleri <i>Sportmenly Directions of Women Basketball</i> Arif ÖZSARI, Havva DEMİREL, Mehmet ALTIN, Yahya Gökhan YALÇIN, Hayri DEMİR.....	66-71
Spor Yapan ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Narsisizm Seviyelerinin Karşılaştırılması <i>The Comparison of Narcism Levels of The Students Doing Sports and Non-Sports Students of University</i> Havva DEMİREL, Mehmet ALTIN, Yahya Gökhan YALÇIN, Hayri DEMİR.....	72-77
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi <i>An Examination of Conscientious Intelligence Level among The Students of The School of Physical Education and Sports Based on Certain Variables</i> Mehmet Behzat TURAN.....	78-88
15 Yaş Altı Kadın Badmintoncuların Korttaki Pozisyonlarına Göre Vuruş Çeşitliliğinin İncelenmesi <i>Examination of Hit Variety of Under-15 Female Badminton Players Depending on Their Positions on the Court</i> Mehmet Fatih YÜKSEL.....	89-97

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 49-57

**The Journal of Turkish
Sport Sciences**
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 49-57

Murat KOÇYİĞİT¹
Gizem ÖZEL²

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-mail: mkocyigit@konya.edu.tr

² Necmettin Erbakan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
E-mail: ozellgizem@gmail.com

Geliş Tarihi : 03.09.2018

Kabul Tarihi: 12.10.2018

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Sosyalleşme ve Empati Eğilimi Arasındaki İlişkinin Rekreatif Faaliyetler Bağlamında İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma

Özet

Rekreatif faaliyetler, bireyin kendisiyle, diğer insanlarla ve toplumla barışık, uyumlu ve dengeli bir ilişki kurmasına yardımcı olmaktadır. Bireylerin diğer insanları anlaması ve onlarla duygudaşlık kurmasında rekreatif faaliyetlerinin önemi büyüktür. Bireyin yaşamı boyunca devam eden sosyalleşme sürecinde, kişinin kendini tanıması ve benliğinin farkına varmasında aile ve yakın çevresiyle gerçekleştirmiş olduğu rekreatif faaliyetler büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmenin bireyin empatik eğilimi üzerindeki etkisini tespit etmektir. Bununla birlikte çalışmanın bir diğer amacı ise bireylerin demografik değişkenlerle empatik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını analiz etmektir. Bu bağlamda Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencileri (n=256) üzerinde uygulanan anketin verileri kullanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler test edilmiş ve kuramsal olarak ortaya konan hipotezler sınamıştır. Ayrıca araştırmanın analizinde, tanımlayıcı istatistikler, fark testleri, rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme değişkeni ile empatik eğilim değişkeni arasındaki ilişkiyi ve etki düzeyini ölçmek amacıyla sırasıyla korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma neticesinde rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme değişkeni ile bireyin empatik eğilimi arasında pozitif, 0,456 kuvvetinde, anlamlı (p=0,000) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan regresyon analizi sonucunda rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmenin bireyin empatik eğilimi üzerinde doğrudan ve anlamlı ($\beta=,456$; $p=0,000$) bir etkisinin olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Bu doğrultuda bireylerin rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmelerinin, diğer insanlarla kurmuş oldukları iletişimin, empatik eğilimlerini anlamlı düzeyde etkilemesi, araştırmanın önemli bulguları içerisinde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, empati, rekreatif faaliyetler, iletişim, davranış

The Relationship Between Socialization and Empathy Tendency in the Context of Recreational Activities: A Research on University Students

Abstract

Recreational activities help the individual to establish a reconciled, adaptable and balanced relationship with himself or herself, with other people and with the community. Recreational activities are of highly importance about the fact that the individuals understand other people and empathize with them. In the process of socialization which continues throughout the life of the individual, recreational activities that a person carries out with the family and the immediate environment are very important in respect of self-knowledge and self-awareness of the individual. Accordingly, the aim of the study is to determine the effect of socializing through recreational activities on the individual's empathic tendency. In addition to this aim, another aim of the study is to analyze whether there is a meaningful difference between demographic variables and empathic tendencies of individuals. In this context, the relations between the variables were tested using the data of the questionnaire applied on the students of Necmettin Erbakan University (n=256) and hypotheses revealed theoretically were checked. Moreover, in the analysis part of the study, correlation analysis and regression analysis were used to measure the relationship and the effect level between descriptive statistics, difference tests, the socialization variable through recreational activities and the empathic tendency variable. As a result of the research, it was determined that there is a positive, in the force of 0.456, and meaningful (p=0,000) relationship between the socialization variable through recreational activities and the empathic tendency of the individual. Besides, as a consequence of the regression analysis applied, it was inferred that socialization through recreational activities has a meaningful and directly ($\beta=,456$; $p=0,000$) impact on the empathic tendency of the individual. In this respect, the socialization of individuals thorough recreational activities, the contact they made with other people and the fact that it affect their empathic tendencies are among the important findings of the research.

Keyword: Socialization, empathy, recreational activities, communication, behaviour

Atf için; Koçyigit, M., ve Özel, G. (2018) Sosyalleşme ve empati eğilimi arasındaki ilişkinin rekreatif faaliyetler bağlamında incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 49-57.

Bu çalışma, 21-23 Nisan 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen 4. Uluslararası Spor Bilimleri, Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Bu çalışmada rekreasyon ve empati konularıyla ilgili bir literatür taraması yapılmış olup, empatinin rekreatif faaliyetlere katılmadaki etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Bu araştırma, yaşam hareketliliğinin en yüksek olduğu üniversite dönemindeki bireylerin, empatik eğilim sürecini tamamlayabilmelerinde rekreasyon etkinliklerinin rolünün ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

Rekreasyon, bireyin özgür zamanında zevk almak ya da bazı fiziki, toplumsal ve duygusal davranışları kazanmak için yaptığı etkinlikler ya da deneyimlerdir (Kılbaş, 2004: 14). Her insan, biyolojik bir organizma olduğu kadar toplumsal bir varlık, bir kültür taşıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Kuşkusuz, toplum da kültür de ancak insan davranışlarıyla kendini göstermekte ve bu davranışları sayesinde var olmaktadır. Her insan bir grup içinde doğmakta ve toplumsal niteliklerini bu grupta kazanmaktadır. Bir toplumun yaşam biçimleriyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgiler ve değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılmaktadır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesiyle birey, belli bir toplumun üyesi olma niteliği kazanmaktadır. Doğan (2008) sosyalleşmeyi insanın; tecrübelerinin ışığında, kişiliğinin doğal yapısı ile yaşadığı toplumun sosyokültürel öğelerinin benimsetildiği ve kişiliğinin farkına vardığı, bunun yanı sıra anlamlı sosyal görevlerle yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevreye uyumunu sağlayan bir süreç olarak görmektedir. Yetim (2011) rekreasyon kavramından bahsederken onun sosyalleştirici gücünü ön plana çıkarmak gerektiğini ifade etmektedir. Bucher ve Bucher (1974) rekreasyonu, 'insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması' şeklinde tanımlayarak kavramın sosyalleştirici yönünü vurgulamaktadır. Empati, insanın kendini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlamasıdır. Empati, olaylara başkalarının açısından bakabilme yeteneğini ifade etmektedir. İletişim ilişkisi içerisine giren bir yönetici de göndereceği mesajı formüle etmeden önce, olayları mesajı alacak olanlar açısından inceleyebilmelidir (Koçel, 2010: 542).

Rekreasyon faaliyetleri, ister tek başına ister kolektif olarak yapılsın, bireylerin sosyalleşme ihtiyaçlarını tatmin etmektedir. Bunun yanı sıra, bu faaliyetler bireylerin çocukluk döneminden, gelişim, hatta yetişkinlik dönemine kadar kişiliğini ve toplumsal normların öğrenilmesini beslemektedir. Empatik eğilimlerin bireylerin rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmesi üzerinde büyük etkisi vardır.

Çalışmanın birinci bölümünde rekreasyon ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. İkinci bölümde ise empati ile ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Empatik Eğilim Ölçeği kullanılarak bir alan araştırması yapılmıştır. Bu araştırma ile rekreasyon ile, kişilerin günlük yaşamındaki empati kurma eğilimleri ölçülmüştür. Likert türü bir ölçek olarak hazırlanan ve 44 maddeden oluşan Empatik Eğilim Ölçeğinin, kişilerarası iletişimde ve halkla ilişkilerde, bireylerin ikna etme ve ikna olma sürecinde etkili olan yargıların empatik eğilim sürecine katkısının olup olmadığını belirlemeye yönelik bir alan araştırması yapılmıştır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Rekreasyon

Rekreasyon, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır. Rekreasyonun, yeniden yaratma anlamındaki klasik yaklaşımını göre; rekreasyon kişiyi zorunlu iş etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Modern anlamda bir sosyal kurum, bilgiler topluluğu ve profesyonel bir çalışma alanı olarak rekreasyon; işten bağımsız, kendi içinde değerli olan, kişinin pek çok önemli ihtiyacını karşılayan dolu ve mutlu bir yaşam aracıdır. Bu yaklaşımla rekreasyon, en yaygın olarak, insanların gönüllü olarak boş zamanlarında katıldıkları ve kişisel olarak doyum sağladıkları aktiviteler olarak tanımlanabilir. Rekreasyon, insanların temel ve çağdaş bir ihtiyaçları olarak nitelendirilirken, insanın boş zamanı için değerli olan faaliyetlere eğitimleri, imkânları ve danışmanlık hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır. (Karaküçük, 1999: 55-60). Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır. Özgürlük

hissi vermelidir. Faaliyetlere devam ve iştirak etme zorunluluğu bulunmamalıdır. Rekreasyon boş zamanda yapılır. Her yaştaki ve cinsteki insanların faaliyetlere katılımlarına imkân verir. Rekreasyon faaliyetlerinde“ inisiyatif” kişinin kendisine bırakılmalıdır. Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık veya kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir. Rekreasyon kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkân sağlayıcı faaliyetler içermelidir. Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır, Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir, Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine ahlaki ve manevi değerlere uygun olmalıdır (Karaküçük, 1999: 67).

Rekreasyon kavramı çok geniş bir kavram olduğundan rekreatif etkinliklerdeki aktiviteler boyunca bireylerin davranışları ve beklentileri farklılıklar gösterebilir. Rekreasyon, katılımcıların ilgileri ve yaratıcılıkları kadar çok çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik gösteren aktivitelere anaokulundan emeklilik dönemine kadar her yaşta ve engellilerden ya da hastalık nedeniyle emekli edilmiş her kesimden insanlar katılabilmektedir. Bu aktiviteler içinde seyirci olarak (pasif katılımcı) spor müsabakaları izlenebilir ve grup ya da bireysel etkinlikler yapılabilir (aktif katılımcı) ayrıca profesyonel bir hizmet satın alınabilir veya bir lider önderliğinde katılımcı olunabilir (Özbey ve Çelebi, 2011: 241-270).

İçinde rekreasyon ihtiyacı bulunan insan ihtiyaçlarının giderilmemesi durumunda her şeyden önce mutsuz olur. İnsanların amacı, en şiddetlisinden başlayarak ihtiyaçlarını gidermektedir. Bu amaçlara ulaşamadığı takdirde insanlarda bir takım sosyal ve psikolojik problemler doğabilir. Ancak hiç kimse hiçbir zaman hedefine tam olarak ulaşamaz. Çünkü her zaman yeni arzular ortaya çıkar (Berne, 1988: 78).

Rekreasyon kavramından bahsederken onun sosyalleştirici gücünü ön plana çıkarmak gerekmektedir. Bucher ve Bucher (1974) Rekreasyonun tanımında ifade ettiği gibi bireyin kişilik yapısına uygun olan ve yapmaktan haz aldığı faaliyetlere katılarak serbest zamanını en iyi şekilde değerlendirmesi ile sosyal bir bütünlük sağlamaya çalışmasıdır. Bu durumda rekreasyonun kişiyi sosyalleştirdiğini ifade etmektedir.

Hayat boyu devam eden sosyalleşme sürecinde bireyin kendini tanıması ve kimliğinin oluşmasında aile ve arkadaş grupları önemli rol oynamaktadır. Sosyalleşme bireyin kişiliğini kazanma süreci olarak, arkadaşlık, aile, çevre ilişkileri, medya araçları, kültür, sanat, spor, müzik uğraşları gibi pek çok sosyalleşme etmenleri ile ilişki içinde gerçekleşmektedir. Bu süreç aynı zamanda bireyin statü açısından kazanımlar elde edebileceği ortamların oluşmasına zemin yaratabilmektedir (Demir ve Babat, 2012: 914-916).

Kılbaş (2004)'a göre rekreasyon, bireylerin kendileriyle, başkalarıyla ve toplumla barışık, uyumlu ve dengeli bir yapıya ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Böylelikle insanların uyumsuz olarak görülen bazı davranışlarını söndürerek, bu davranışların uyumlu davranışlar şekline dönüşmesine katkı sağlayabilmektedir.

Karaküçük (2005)'e göre ise rekreasyon fiziki sağlık gelişimi kazandırır, ruh sağlığını korur, insanları sosyalleştirir, Yaratıcı gücü geliştirir, bireysel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlar, çalışma başarısı ve iş verimini artırır, ekonomik hareketi geliştirir, insanı mutlu eder, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar. Demokratik toplumun yaratılmasına imkân sağlar. İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal kurallara uyulmasında rekreatif faaliyetler önemlidir.

Empati

Empati, insanın kendini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlamasıdır. Empati, olaylara başkalarının açısından bakabilme yeteneğini ifade etmektedir (Koçel, 2010: 542). Empati bir diğer ifade ile duygudaşlıktır. Bireylerin birbirlerinin duygularını anlayabilmesi ve kişinin, karşısındaki bireyin içinde bulunduğu durumları duygular aracılığıyla çözümlenebilmesidir.

Karşımızdaki kişinin rolüne girerek empati kurduğumuzda o kişinin rolünde kısa bir süre kalmalı daha sonra bu rolden çıkarak kendi yerimize geçebilmeliyiz. Aksi halde empati kurmuş sayılmayız. Empati kurmuş sayılmamız için karşımızdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamamız gereklidir. Karşımızdakinin yalnızca duygularını anlamış olma yeterli değildir. Empati, empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın karşısındaki kişiye iletilmesi davranışdır. Karşımızdaki kişinin duygularını

ve düşüncelerini tam olarak anlasak bile anladığımızı ona ifade etmezsek empati kurma sürecini tamamlamış sayılmayız (Özodaşık, 2009: 168-169).

Dökmen (2004), bir kişinin karşısındaki ile empati kurabilmesi için gerekli olan öğeleri şöyle sıralamıştır:

- a) Empati kuracak kişi, kendisini karşısındakinin yerine koymalı, olaylara onun bakış açısı ile bakmalıdır.
- b) Empati kurmuş sayılmak için, karşıdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru anlamak gereklidir. Karşıdakinin yalnızca duygularını ya da yalnızca düşüncelerini anlamak yeterli değildir. Burada empatinin iki temel bileşeninden söz edilir. Bunlar, empatinin bilişsel ve duygusal bileşenidir. Karşıdakinin rolüne girerek onun ne düşündüğünü anlamak, bilişsel nitelikli bir etkinlik (bilişsel rol alma/bilişsel perspektif alma), karşıdakinin hissettiklerinin aynısını hissetmek ise duygusal nitelikli bir etkinliktir (duygusal rol alma/duygusal perspektif alma).
- c) Empati tanımındaki en son öge ise, empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın, karşıdaki kişiye iletilmesi davranışdır.

Rekreatif Faaliyetlerle Sosyalleşme ve Empati

Kültür, yaşam tarzıdır. Toplum ise insanları ortak paydada bir araya getiren değerler bütünüdür. Bahar (2008), toplumu, bireyleri birbirine bağlayan, karşılıklı etkileşim halinde olan insanların oluşturduğu bir sistem ve aynı zamanda sürekli değişim içinde olan bir sosyal ilişkiler ağı olarak tanımlamaktadır. Yetim (2011)'e göre ise insanlar, yaşadığı toplumda davranışlarıyla kendini ifade etmekte ve bu davranışları sayesinde toplumun diğer fertlerinden ayrılmakta ve birey olarak toplum içinde var olmaktadır. Tüm bireyler, toplum içinde doğarlar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanırlar. Bir toplumun yaşam biçimiyle o toplumda yaşamak için gereken bilgiler değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılmaktadır. Bu bilgi ve değerlerin benimsenmesiyle birey, belirli bir toplumun üyesi olma özelliğini kazanmaktadır. Dolayısıyla kültürel ve toplumsal etkileşim bireysel gelişimi sağlayan başat unsurlar arasındadır.

Bardakçı (2010), insanın doğası gereği sosyal olduğunu ve diğer bireylerle etkileşim gereksinimi içinde bir yaşam sürdürdüğünü ifade etmektedir. Bu gereksinimin temelinde bireysel yetilerini ortaya koyarak doyum sağlama isteği bulunmaktadır. Bireysel yetiler birey yalnızken anlamlı değildir. Bir topluluk içinde değer kazanmakta ve doyum sağlamaktadır. Karşılıklı etkileşim ve sürekli değişim içinde olan sistem sayesinde, insan kendisini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmakta, sosyalleşmekte, geliştirmekte ve kültürünü yaymaktadır

Sosyalleşme, insanın diğer insanlar ile karşılıklı etkileşimi sonucunda belirli bir toplumun; yapma, duyma ve düşünme biçimlerini öğrenme, benimseme süreci olarak tanımlanmaktadır (Atalay 2012: 959). Ertürk (2010)' e göre sosyalleşme, belirli sosyo – kültürel normlara ve beklentilere uyma davranışı oluşturarak toplumda yaşayan bireylerin uyma davranışı göstereceği varsayımından yola çıkarak bireyi biçimlendirmektir. İnsanların benzer davranışlar göstermesi kültürün insanları biçimlendirdiğini göstermektedir. Toplumdaki belirli bir kültürel yapı, toplumu oluşturan bireyleri etkileyerek bireylerin toplumsal ilgileri, istekleri ve ihtiyaçların şekillenmesine yol açmaktadır.

Rekreasyon faaliyetleri, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımı sağlayan bir sosyal faaliyet olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olmaktadır. Tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktiviteler ile sosyalleşmektedirler. Her türlü rekreasyon faaliyeti sosyal bir deneyim oluşturmaktadır (Yenigün ve Doğduay, 2012: 1014). Rekreatif faaliyetlere sadece katılarak değil aynı zamanda izleyerek de dâhil olmak sosyal algının gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle kültürel ve sanatsal faaliyetlerin bizzat takip edilerek izlenmesi ya da spor faaliyetlerinin televizyon ya da saha ve salonlarda izlenmesi bile kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynayabilmektedir (Atalay, 2012: 960). Çaha (1999) özellikle sportif faaliyetlerin sadece spor yapanlar değil, izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturduğuna değinmektedir. Ayrıca birbirini hiç tanımayan insanlar bile futbol, basketbol ve voleybol gibi popüler branşlarda oynanan oyunlar üzerine sohbetler etmekte ve bu sayede

sosyal ortamlar oluşturarak ortak noktalarda birbirlerini etkilemektedirler (Yenigün ve Doğduay, 2012: 1013).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme düzeylerinin, empatik eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyet seçimlerinde ve rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme çabalarında etkili olan faktörler ve bu faktörlerin bireyin empatik eğilimi ile olan ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın türü zamanı ele alış bağlamında kesitsel bir araştırmadır. Araştırma kapsamında söz konusu öğrencilerin tamamına ulaşmak zaman kısıtı, maliyet ve örnekleme ulaşım zorluğundan dolayı, araştırma olasılığa dayalı olmayan örnekleme türlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören 256 öğrenci oluşturmaktadır. 2017 yılı Şubat ve Mart ayları arasında araştırma kapsamında rastgele seçilen Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencileri ile yapılan görüşmeler sonucunda veriler elde edilmiştir. Yapılan analizler 256 anket formu üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde: Dökmen (1988) tarafından geliştirilen “Empatik Eğilim Ölçeği”, Şahan (2007), tarafından oluşturulan “Rekreatif Faaliyetlerle Sosyalleşme boyutu” kullanılmıştır. Anket formları 44 maddeden oluşmaktadır.

Araştırma anket formu, Türkçe olarak hazırlanmıştır. Anket soruları hazırlanırken detaylı literatür çalışması yapılmış ve ankette bulunan sorular ile ilgili ulusal literatürde yayınlanmış ve yukarıda da belirtilmiş olan çalışmalardan yararlanılmıştır. Ölçeklerde yer alan ifadelerin tamamı 5’li Likert ölçeğine göre ölçeklendirilmiştir. Ölçek kapsamında hazırlanan ankette Likert ölçekli sorular, “Kesinlikle Katılmıyorum(1)”, “Katılmıyorum”(2), “Kararsızım(3)”, “Katılıyorum(4)”, “Kesinlikle Katılıyorum(5)” değerlerini ifade etmektedir. Araştırmanın analizlerinin gerçekleştirilmesinde istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde ise istatistiksel paket programından faydalanılmış olup; katılımcıların cinsiyet, empatik eğilimleri arasındaki farklılığa bağımsız değişkenler t-testi analizi ile bakılmıştır. Ayrıca empatik eğilim değişkeni ile rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme değişkeni arasındaki ilişkiyi ve etki düzeyini tespit etmek amacıyla sırasıyla korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet, yaş, anne ve baba eğitim durumu ve aylık gelir durumlarına ilişkin demografik veriler yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	Değer	Frekans	Yüzde	Demografik Değişkenler	Değer	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	123	48,0	Anne Eğitim Durumu	İlkokul	121	47,3
	Erkek	133	52,0		Ortaokul	53	20,7
	Toplam	256	100,0		Lise	58	22,7
				Üniversite	24	9,4	
				Toplam	256	100,0	
Yaş	16–20	124	48,4	Baba Eğitim Durumu	İlkokul	85	33,2
	21–25	126	49,2		Ortaokul	54	21,1
	26–30	4	1,6		Lise	70	27,3
	31+	2	,8		Üniversite	47	18,4
	Toplam	256	100,0		Toplam	256	100,0
Aylık Gelir	500tl ve	27	10,5	Aylık Gelir	1501–	48	18,8
	500–1000	39	15,2		2000+	85	33,2
	1501–2000	57	22,3		Toplam	256	100,0

Tablo 1’e bakıldığında, katılımcıların %52’sinin erkek, %48’inin ise kadın olduğu görülmektedir. Öte yandan katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%97,6) 16–25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların anne ve baba eğitim seviyelerine baktığımızda ise baba eğitim durumunun çoğunluğunun (%54,3) ilköğretim, anne eğitim durumunda ise yine çoğunluğunun (%68,0) ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların aile gelir durumunda ise çoğunluğun (%52,0) 1501 TL ve üzeri bir gelire sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmada kullanılan “*Empatik Eğilim Ölçeği* (Cronbach’s Alpha; $\alpha=,773$)” ile “*Rekreatif Faaliyetlerle Sosyalleşme Ölçeği* (Cronbach’s Alpha; $\alpha=,869$)” güvenirlik analizi sonuçları doğrultusunda her iki ölçekte oldukça güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Empatik Eğilimleri Arasındaki Farklılığa İlişkin T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Std.S.	Levene Testi		T-Testi		
					F	Sig.(p)	t	Sd.	Sig.
Empatik Eğilim	Erkek	133	3,34	,560	4,44	0,36	-1,967	239	0,05
	Kadın	123	3,46	,401					

Gerçekleştirilen t-testi analiz sonuçlarına göre Levene testi F değeri (F=4,444) değeri ve p (p=0,36) değeri sonuçları doğrultusunda varyansların eşit olmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda analiz sonuçları T-testi tablosundan yorumlanmaya devam edildiğinde t değerinin t=-1,967 olduğu, p değerinin de (p=<0,05) p=0,05 değerinde olduğu tespit edildiğinde dolayı gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda grup ortalamaları tablosuna baktığımızda kadınların empatik eğilimlerinin erkeklere oranla anlamlı derecede fazla olduğu görülecektir. (Erkek: $\bar{X}=3,34$; Kadın: $\bar{X}=3,46$). Dolayısıyla kadınların empatik eğilimlerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Ayrıca, diğer sosyo demografik değişkenlerle empatik eğilim değişkeni arasında yapılan fark testleri sonucunda istatistiksel olarak anlamlı başka bir bulguya rastlanmamıştır.

Tablo 3. Korelasyon Analizi Sonuçları

		Rekreasyonel Faaliyetlerle Sosyalleşme	Empatik Eğilim
Rekreatif Faaliyetlerle Sosyalleşme	Pearson Korelasyon	1	,456**
	Anlamlılık (Sig.)		,000
	N	256	256
Empatik Eğilim	Pearson Korelasyon	,456**	1
	Anlamlılık (Sig.)	,000	
	N	256	256

Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda Tablo 3. incelendiğinde empatik eğilim değişkeni ile rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme değişkeni arasında pozitif ve 0,456 kuvvetinde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Regresyon Analizi Sonuçları

Model Özeti	Varyans Analizi		Parametre Tahminleri		
R ²	F değeri	Anlamlılık p değeri	Standardize edilmiş katsayı (Beta)	t istatistiği	Anlamlılık p değeri
,208	66,605	,000			
Rekreatif F. Sosyalleşme			,456	8,161	,000

Bağımlı Değişken: Empatik Eğilim

Tablo 4'de yorumlanması gereken en önemli değer modelin anlamlılığını gösteren F=66,605 değeri ve bu değer anlamlılık düzeyini gösteren p=0,000 değeridir. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgular modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu yönündedir. Kurulan regresyon modelinin açıklama gücü R²=,208'dir. Bu sonuca göre, bağımlı değişkendeki %95'lik değişim modele dâhil ettiğimiz bağımsız değişken tarafından açıklanmaktadır. Başka bir ifade ile empatik eğilim düzeyindeki değişimin %95'lik kısmı rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme düzeyindeki değişimler tarafından açıklanmaktadır. Tablo 1'de görüldüğü gibi regresyon analizi sonucunda katsayıların tahmin değerleri (β =,456) ve bunlara ilişkin (t=8,161) t değeri yer almaktadır. Araştırma neticesinde bireylerin rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme düzeylerinin empatik eğilimleri üzerinde pozitif yönlü (β =,456) ve anlamlı (p=0,000) bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda rekreatif faaliyetlerle sosyalleşen bireylerin empatik eğilimlerinin arttığını ve diğer insanlarla aynı ortamı paylaştıklarında onları anlama ve duygudaşlık çabası içerisinde olduklarını ifade edebiliriz. Bu doğrultuda bireylerin sosyalleşme süreçlerinde önemli bir yeri olan rekreatif faaliyetlerin kişilerin empatik eğilimlerini ve duygudaşlık noktasında kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla bireyler, diğer insanların duygu ve düşüncelerini anlamada önemli bir yeri olan empatik eğilimlerini, rekreatif faaliyetler sayesinde de geliştirebilmektedirler.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sosyalleşme, bir süreç olarak bireyin doğumuyla başlamakta ve tüm yaşam boyu sürmektedir. Rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme ise, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulmak ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanmak için gereklidir. Rekreatif faaliyetleri, sosyalleşmeye katkı sağlayan önemli bir hizmet sürecidir. İnsanların rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmesinde karşısındakini anlaması ve ona uygun hareket etmesi için empati yeteneğinin gelişmiş olması gerekmektedir.

Bu doğrultuda rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmenin bireyin empatik eğilimi üzerindeki etkisinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, bireylerin rekreatif faaliyetlerle sosyalleşerek empatik eğilimlerini arttırdıkları ve diğer insanlarla daha rahat duygudaşlık içerisinde oldukları belirlenmiştir. Çalışmada yapılan analizler sonucunda katılımcıların empatik eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadaki kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek empatik eğilime sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca, Pala (2008)'nin yapmış olduğu çalışmada da cinsiyet değişkeni ile empatik eğilim arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenerek, bu farklılığın kızlar lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun temel sebeplerinden bir tanesi kızların sosyal beceriler ve ilişkileri yürütebilme

kabiliyetlerinin daha yüksek olmasından kaynaklanabilmektedir. Aynı zamanda diğer insanları anlama ve onların duygu durumlarını daha rahat anlayabilme özellikleri de kızların erkeklere oranla daha yüksek empatik eğilime sahip olduklarının bir diğer göstergesi olabilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin diğer sosyo-demografik özelliklerine (yaş, anne-baba eğitim durumu, aylık gelir miktarları, öğrenim gördükleri üniversite) göre empatik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu kapsamda, Korur, Öncü ve Kılıç (2016)'ın araştırma sonucunda ise empatik eğilimin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Korur vd. (2016)'nin araştırmasında ise diğer sosyo-demografik özelliklere göre empatik eğilimin farklılaştığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bir diğer analiz bulgusu ise rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme ve empatik eğilim arasında anlamlı bir ilişkinin olduğudur. Bu doğrultuda rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmenin bireylerin empatik eğilimleri üzerinde pozitif yönde ve anlamlı bir etkisinin olduğu da tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında bireyin empatik eğiliminin gelişmesinde rekreatif faaliyetlerle sosyalleşmenin önemi büyüktür. Dolayısıyla bireyler diğer insanlarla birlikte serbest zaman aktiviteleri gerçekleştirerek sosyalleşirler ve bu sosyalleşme süreci aracılığıyla, birlikte vakit geçirdikleri diğer bireyleri anlamaya ve onların bakış açılarını idrak etmeye çalışırlar. Bu durumda bireyin empatik eğilimini geliştiren etkenler arasında değerlendirilebilir. Bununla birlikte bireylerin empatik eğilimini geliştiren tek etken rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme düzeyleri değildir. Zira Karagüven (2015) yapmış olduğu çalışmada, bireylerin empatik eğilimini geliştiren diğer etkenleri, sevgi, saygı, anne – baba ilgisi, kitap okumak, film izlemek, evcil hayvan beslemek, okul öncesi eğitim vb. şeklinde sıralanmıştır.

Sonuç olarak araştırmanın amacı doğrultusunda rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme ve empatik eğilim arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda rekreatif faaliyetlerle sosyalleşme ile empatik eğilim arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda empatik eğilimleri yüksek olan bireylerin karşısındakinin duygu ve düşüncesini anlaması kolaylaşır. Ayrıca iletişim kurma becerilerinin de gelişebileceği ifade edilebilir. Rekreatif faaliyetlerin, bireyin sosyalleşmesinin yanında, başka insanlarla iletişim kurma kabiliyetini geliştirmesine, diğer insanları daha kolay anlamasına, sosyal ilişkileri yürütebilme yeteneğine sahip olmasına ve en nihayetinde de empatik eğilimine yani duygudaşlığına önemli ölçüde katkı sağlayacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Atalay, A. (2012). Bireylerin Sosyal Algı ve Sosyalleşme Düzeylerinin Gelişiminde Rekreatif Uygulamaların Önemi. Antalya: *I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 12-15 Nisan 2012, ss: 958 – 970.
- Bahar, H. İ. (2008). *Sosyoloji*. 2. Baskı, Ankara: Uşak Yayınları.
- Bardakçı, S. (2010). Çevrimiçi Öğrenme Ortamında Algılanan Sosyalleşme Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Dergisi*, 43 (1): 21 – 25.
- Berne, E. (1988). *Psikiyatri ve Psikanaliz Rehberi*, İstanbul: Yaprak Yayınları.
- Bucher, C. A. ve Bucher, R.D. (1974). *Recreation for Today's Society*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İnsan İnsana*, 20. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çaha, Ö. (1999). Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak, *Düşünen Siyaset Dergisi*, 1, 115-125.
- Demir, Ş., Demir, M. ve Babat, D. (2012). Turizm Bölümü Öğrencilerinin Serbest Zaman Gereksinimi-Serbest Zaman Doymu İlişkisi Algılamaları, Antalya: *I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 12-15 Nisan 2012, ss. 914 – 920.
- Doğan, İ. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Bir Faaliyet Olarak Halk Oyunlarına Katılım Nedenleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dökmen, Ü. (2004). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çalışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ertürk, Y. D. (2010). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.
- Karagüven, M. H. (2015). *Empati ve Sosyal Zekâ*. *International Journal of Social Science*, 34, 187-197.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreatif-Boş Zaman Değerlendirme*, Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreatif: Boş Zamanları Değerlendirme*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kılbaş, Ş. (2004). *Rekreatif Boş Zamanları Değerlendirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koçel, T. (2010). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınları

- Korur, E. N., Öncü, E. ve Kılıç, S. K. (2016). Eleştirel Düşünme ve Empatik Eğilim İlişkisi: Beden Eğitimi Öğretmeni Adayları Örneği, *Journal of Computer and Education Research*, 4(8), 179-205.
- Metin, T. C. (2013). Boş Zaman Sosyolojisi Kapsamında Toplumsallaşma İlişkileri ve Boş Zaman Değerlendirme Biçimlerinin Geleceği, Aydın: *II. Rekreasyon Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı*, 31 Ekim-3 Kasım 2013, ss. 541 – 543.
- Özbey, S. ve Müberra Ç. (2011). *Rekreasyon Temelleri İçinde: Spor Bilimlerine Giriş*, Ankara: Spor Yayınevi.
- Özodaşık, M. (2009). *Kişilerarası İletişim Sürecinde Algı İkna ve Empatik İlişkiler*, Birinci Baskı. Konya: Tablet Kitabevi.
- Pala, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 13-23.
- Yenigün, Ö. ve Doğduay, G. (2012). Mental Retardasyonlu Çocuklarda Rekreasyon Faaliyetlerinin Sosyal Gelişime Etkilerinin İncelenmesi. Antalya: *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 12-15 Nisan 2012 ss. 1013- 1021.
- Yetim, A. (2011). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 58-65

**The Journal of Turkish
Sport Sciences**
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 58-65

Kenan KOÇ¹

¹ Erciyes Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
E-mail: kenankoc@erciyes.edu.tr

Geliş Tarihi : 13.10.2018

Kabul Tarihi: 24.10.2018

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeyleri ile Akademik Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma grubu; Erciyes Üniversitesi spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören tesadüfî yöntemle seçilmiş 461 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak; Akademik motivasyon ölçeği, yaşam doyum ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Sosyo Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu, Akademik motivasyon ölçeği ve yaşam doyum ölçeğinden elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile istatistiksel analizleri yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi (r) ve elde edilen puanlarının birbirinin yordayıcı olup olmadığını tespit edebilmek için Çoklu regresyon analizi uygulanmıştır (β). Sonuç olarak akademik motivasyon ile yaşam doyumları arasında anlamlı ilişki olduğu akademik motivasyon düzeyi yüksek olanların yaşam doyumları puanlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik motivasyon, yaşam doyum, spor bilimleri

Investigation of the Relationship between Life Satisfaction Levels and Academic Motivation Levels of the Students of the Faculty of Sport Sciences

Abstract

The purpose of this study is to examine the relationship between academic motivation and life satisfaction level of university students of Faculty of Sport Sciences. In line with this aim, the research sample consists of 461 students randomly selected from the Faculty of Sport Sciences in Erciyes University. To collect data, the study used Academic Motivation Scale, Life Satisfaction Scale and 'Personal Information Form' which was created by the researcher. The data obtained through the Personal Information Form was statistically analyzed using SPSS 20.0 package program. The candidates' personal information and inventory total scores and factor points were presented by calculating frequency (f) and percentage (%) values. Pearson Moment Correlation Coefficient analysis (r) was performed to indicate the relationship between the points obtained from the scales while multiple regression analysis was performed to identify whether the points are predictor of each other (β). As a result, it is concluded that there is a significant relationship between academic motivation and life satisfaction and life satisfaction scores of those with high academic motivation level are high.

Keyword: Academic motivation, life satisfaction, sports sciences

GİRİŞ

Davranışın gerçekleştirilmesinde ve davranışın sergilenme düzeyinde etkili etmenlerden biri olan motivasyon kavramı temel olarak bireyi davranışa yönlendiren, davranışın şiddetini belirleyen ve davranışın sürdürülmesini sağlayan güç olarak betimlenir (Schunk, Meece ve Pintrich, 2013). Duyarlı, insanları teşvik eden, dinleyen, yeni fikirlere açık olan, çatışma ve muhalefet karşısında ustaca müzakere davranışı sergileyen öğrencilerin (Turan, Erol ve Karaoğlu, 2016) meslek hayatında daha başarılı olması beklendik bir durumdur ayrıca eğitim yaşamları boyunca öğrencilerin derin öğrenmeler gerçekleştirmelerinde, başarılı olmalarında, okullarından ve beraberinde yaşamlarından doyum elde etmelerinde motivasyon önemli bir belirleyici durumundadır (Wentzel ve Wigfield, 2009).Eğitim programlarında Öğrencileri motive edici ve yeteneklerinin farkında olmalarını sağlayıcı davranışlar benimsenmelidir (Turan vd. 2016). Bu çerçevede, motivasyon derse hazırlanma ve derse katılım gösterme, okula devam etme gibi akademik yaşamda önemli davranışları gerçekleştirmek için öğrenciyi yönlendiren bir güç olmaktadır. Bu gücü yüksek olan öğrenciler yeni konular öğrenmeye isteklidir ve bunun için çaba harcamakta, karşılaştıkları güçlükler ile mücadele etmektedirler. Ancak motivasyonun sağladığı gücü düşük olan öğrenciler ise öğrenmeye istekli olmamakta, derslere katılım göstermemekte, öğrenmek için çaba harcamamakta ve zorluklar karşısında hemen vazgeçebilmektedirler. Dolayısıyla motivasyon öğrencilerin okula devamları, akademik başarıları, çalışma alışkanlıkları ve okuldan tatmin düzeyleri gibi birçok değişkenle ilişkili bir kavramdır (Demir GÜDÜL, 2015).

Motivasyonun öğrenme ve başarı için faydalı olduğu genellikle kabul edilen bir durumdur. Motive olmayan öğrenciler okuldan uzaklaşmaya eğilim göstermelerine karşın motive olmuş öğrenciler dersleri için çok daha fazla zaman harcamaktadır (Pintrich, 2003; Pintrich ve Schunk, 2002). Bir konuyla ilgili öğrenme motivasyonuna sahip öğrenciler öğrenme etkinlikleriyle daha fazla meşgul olma eğilimi gösterirler (Zimmerman, 2000). Öğrencilerin akademik yaşama ilişkin sahip oldukları motivasyon türleri ve bunların düzeyleri onların psikolojik özellikleri ile de ilişkilidir. Bu çerçevede, bireylerin davranışlarının benlikleri ile daha yüksek düzeyde uyumlu olması, davranışlarının daha çok içsel motivasyona dayanması daha yüksek psikolojik sağlığa işaret etmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Psikolojik sağlıkla ilgili temel kavramlardan birisi ise yaşam doyumudur. Öznel iyi oluşun bilişsel yönünü oluşturan yaşam doyumunu bireyin kendi kriterlerine göre yaşamını değerlendirmesidir (Myers ve Diener, 1995; Çakır vd, 2016). Bu değerlendirme şu anki yaşam koşullarını, geçmişi ve geleceği içeren bir değerlendirmedir (Diener ve Lucas, 1999). Mutluluk olarakta bilinen yaşam doyumunu; bireyin beklentilerinin reel durumla karşılaştırılarak ortaya çıkan sonucunu göstermektedir. Yaşam doyumunu genellikle bireyin bütün yaşamına ve yaşamın çeşitli boyutlarına etki etmektedir (Yoltaş, 2007). Öğrenciler gündelik hayatlarının çoğunda akademik yaşam içerisinde ve yaşama ilişkin sorumluluklarla uğraşmaktadırlar dolayısıyla yaşamlarını değerlendirmeleri sonucunda elde ettikleri doyumda akademik motivasyonun da etkili olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Akademik motivasyonu hangi değişkenlerin etkileyeceğini tespit etmek akademik başarının artması noktasında katkı sağlayabilir. Öğretmen adaylarının akademik motivasyonunu arttırmak onları daha donanımlı hale getirmek için sağlanması gereken koşulları tespit etmek gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmamızın amacı akademik motivasyonla yaşam doyumunun arasındaki ilişkileri incelemektir.

YÖNTEM

Bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Bu tarama modeli, "...iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri" şeklinde tanımlanabilir (Karasar, 2007).

Araştırma; spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik motivasyon ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiler konularında durum tespiti yapılacağından dolayı betimsel nitelik taşımaktadır.

Araştırma Grubu

Araştırma çalışma grubu üzerinden yürütülecektir. Çalışma grubu Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde bulunan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon Eğitimi bölümlerinde, 1., 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören adaylardan oluşmaktadır.

Çalışmaya tesadüfî yöntemle seçilmiş Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören 1200 öğrenciden toplam 495 öğrenci katılmıştır. Katılan öğrencilerden her bölümden en az 5 kişinin en çok 10 kişinin ilgili formu ve envanteri eksik kodladıkları için çalışma grubuna dâhil edilmemişlerdir. Sonuç olarak araştırmanın örneklemini toplam olarak 461 kişi oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri

	Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Erkek	152	33,0
	Kadın	309	67,0
Yaş	18-21 yaş	196	42,5
	22-25 yaş	215	46,7
	26-29 yaş	50	10,8
Bölüm	Beden eğitimi ve Spor Öğretmenliği	106	23,0
	Antrenörlük Eğitimi	118	25,6
	Spor Yöneticiliği	122	26,5
	Rekreasyon Eğitimi	115	24,9
Sınıf	1. sınıf	115	24,9
	2. sınıf	122	26,6
	3. sınıf	121	26,2
	4. sınıf	103	22,3
GANO*	1.25-1.99	62	13,4
	2.00-2.99	230	49,9
	3.00-4.00	169	36,7

*Genel akademik not ortalaması

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı Sosyo demografik bilgi formu, yaşam Doyum Ölçeği ve Akademik motivasyon ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Sosyo-demografik Bilgi Formu

Çalışmanın sosyo-demografik bilgi formu oluşturulurken, alan yazındaki akademik motivasyon ve yaşam doyumu çalışmalarının sosyo demografik bilgi formları incelenmiş ve öğrencilerde incelenmek istenen özelliklerden oluşan bir havuz oluşturulmuştur. Daha sonra istatistik uzmanlarından yardım alınarak, sosyo demografik bilgi formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sosyo-demografik bilgi formu, katılımcıların yaş, cinsiyet, üniversite, sınıf ve genel akademik not ortalaması bilgilerini elde etmek amacıyla 5 soru içermektedir.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener ve arkadaşları tarafından 1985 yılında geliştirilen YDÖ – The Satisfaction with Life Scale (SWLS) kullanılmıştır. Yaşam Doyumu Ölçeği, bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, likert tarzı 7 dereceli (1: kesinlikle katılmıyorum – 7: Kesinlikle katılıyorum) 5 maddeden oluşmaktadır. Diener ve arkadaşları orijinal çalışmada ölçeğin güvenilirliğini Alpha = .87 olarak, ölçüt bağımlı geçerliğini ise .82 olarak bulmuşlardır. Ölçek Yetim (1993) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği (Alpha = .86) ve test-tekrar test güvenilirliği .73 olarak bulunmuştur. Yaşam doyumu ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 35, en düşük puan ise 5'tir. Ölçekten alınan puanın düşük olması yaşam doyumunun düşük olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Akademik Motivasyon Ölçeği

Bu araştırma kapsamında Vallerand ve diğerleri (1992) tarafından geliştirilen ölçeğin Can (2012) tarafından uyarlanması yapılan Türkçe formu kullanılmıştır. Can (2012)'in uyarlama çalışmasının sonucunda Akademik Motivasyon Ölçeği'nin yedi boyutlu orijinal yapısının doğrulandığı görülmektedir. Çalışmada elde edilen uyum indeksleri (NNFI= .90, CFI= .92, GFI= .89, AGFI= .86, SRMR= .062, RMSEA= .064) iyi uyum göstergelerine sahip olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin ise gerçekleştirilen analizler sonucunda ölçeğin tamamı için .89 iç tutarlık katsayısına ulaştığını rapor edilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeği alt ölçeklerine ilişkin iç tutarlık katsayıları ise bilme için .81, başarıma için .84, uyarılmayla için .81, dışsal düzenleme için .71, içe yansıtılmış düzenleme için .83, özdeşleşmeyle ilişkili için .73 ve motivasyonsuzluk için .83 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada öğrencilere uygulanacak olan anketlerin uygulanması esnasında araştırmacının yanı sıra üniversitede görev yapan öğretim elemanları tarafından adayların her birine geniş bir zaman dilimi içerisinde, acele edilmeden, gerekli açıklamalar yapılarak, adaylar için sağlıklı bir değerlendirme süreci yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca adayların rahat bir ortamda formları doldurmaları amacı ile uygun materyal ve çevre koşullarının sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Kişisel Bilgi Formu, Akademik motivasyon ve yaşam doyumunu ölçeğinden elde edilen veriler kodlanarak SPSS 20.0 paket programına girilmiş ve analizler bu program aracılığı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi (r) ve Elde edilen puanlarının birbirinin yordayıcı olup olmadığını tespit edebilmek için Çoklu regresyon analizi uygulanmıştır (β).

BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya ait verilerin istatistiksel sonuçları verilmiştir. Katılan grubun betimsel özellikleri, Değişkenler arasındaki korelasyon ve regresyon hesaplamaları tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Ankete Verdiği Cevapların Betimsel İstatistiği

	N	Minimum	Maximum	X±SS
Yaşam Doyum	461	5,00	25,00	15.17±4,49
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	461	4,00	27,00	20.47±5,73
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	461	4,00	28,00	18.20±4.98
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	461	4,00	28,00	16,17±4.61
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	461	4,00	28,00	19.19±506
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	461	4,00	25,00	19.16±5,57
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	461	4,00	28,00	19,13±4,84
Motivasyonsuzluk	461	4,00	28,00	15,79±4,84

Tablo 2 incelendiğinde yaşam doyumunu özelliğinin ortalaması 15.17 olarak hesaplanırken, Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon ortalaması 20.47, Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon ortalaması 18.20, Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon ortalaması 16.17, Belirlenmiş Dışsal Motivasyon ortalaması 19.19, İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon ortalaması 19.16, Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme ortalaması 19.13, Motivasyonsuzluk ortalaması ise 15.79 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.Yaşam Doyumu İle Akademik Motivasyon Arasındaki Korelasyon Katsayısı (n=461)

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Yaşam Doyum	r p N	1 461						
2. Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	r p N	,204** ,000 461	1 461					
3. Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	r p N	,168** ,000 461	,492** ,000 461	1 461				
4. Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	r p N	,058 ,216 461	,026 ,580 461	,326** ,000 461	1 461			
5. Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	r p N	,219** ,000 461	,621** ,000 461	,613** ,000 461	,179** ,000 461	1 461		
6. İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	r p N	,090 ,053 461	,458** ,000 461	,736** ,000 461	,171** ,000 461	,547** ,000 461	1 461	
7. Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	r p N	,173** ,000 461	,631** ,000 461	,540** ,000 461	,112* ,016 461	,635** ,000 461	,556** ,000 461	1 461
8.Motivasyonsuzluk	r p N	,047 ,310 461	,051 ,275 461	,437** ,000 461	,638** ,000 461	,170** ,000 461	,297** ,000 461	,101* ,031 461

Tablo 3 incelendiğinde yaşam doyumunu ile akademik motivasyon alt boyutlarından Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon ($r=.204$, $p<.001$), Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon ($r=.168$, $p<.001$), Belirlenmiş Dışsal Motivasyon ($r=.219$, $p<.001$), Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme ($r=.173$, $p<.001$), arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ilişki hesaplanırken; Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon ($r=.204$, $p>.005$), İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon ($r=.090$, $p>.005$) ve motivasyonsuzluk ($r=.047$, $p>.005$), arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Yaşam Doyumu ve Akademik Motivasyon Seviyelerini Yordamasına Yönelik Regresyon Tablosu

	β	t	p	R	R ²	F	p
Akademik Motivasyon				253	064	4,425	000
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	,106	1,658	,098				
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	,107	1,360	,175				
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel M.	,016	,269	,788				
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	,135	1,972	,049				
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	-,135	-1,872	,062				
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	,034	,510	,610				
Motivasyonsuzluk	-,002	-,036	,971				

F(7,453)

Tablo 4 incelendiğinde Akademik Motivasyon ile yaşam doyumunu arasında oluşturulan model anlamlı bir ilişki sunmaktadır ($R=.253$, $R^2=.064$; $p<.005$). Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t- testi sonuçları incelendiğinde; “Belirlenmiş Dışsal Motivasyon” ($t=1.972$, $p = .049$), “İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon” ($t=-1.872$, $p = .062$), yaşam doyumunun akademik motivasyonu yordadığı ve toplam varyansın % 64 ünü açıkladığı görülmüştür. ($F 7,453 = 4.425$, $p < .001$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Günümüzde insanların akademik anlamda başarılı olmaları yaşamları boyunca kendilerini etkileyecek çok kritik bir evredir. Üniversite öğrencilerinin akademik çalışmalarını en etkili şekilde devam ettirmeleri, onlardan beklenen görev ve sorumluluklar arasındadır (Aydın ve Koçak, 2016; Serdar vd., 2017).

Akademik başarıyı etkileyen değişkenlerin içinde öğrenme yaşantılarının lokomotifini olan akademik motivasyon ve güdülenme dünyadaki eğitim sistemlerinin ana unsurlarından biri haline gelmiştir. Hal böyleyken akademik motivasyonun nelerden etkilendiği de dikkat çekici bir konu haline gelmiştir. Yapılan bu çalışmada da yaşam doyumunun akademik motivasyon ile ilişkisini incelemenin faydalı olacağı düşünülmüştür. Araştırma bulguları incelendiğinde;

Yaşam doyumunu ile akademik motivasyon arasındaki korelasyon tablosunda; bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme alt boyutları ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir.

Yaşam doyumunu öznel iyi olmanın, algılar ve düşüncelerle beslenen bilişsel boyutuna karşılık gelen kavramdır (Argyle, 2001). Kişinin hayatını bilişsel olarak nasıl değerlendirdiği, nasıl algıladığı ile ilgilidir (Park ve Huebner, 2005). Diğer bir deyişle kişinin hayatına bir bütün olarak nasıl baktığı ve bilişsel olarak hayatını nasıl değerlendirdiği yaşam doyumunu belirler (Pavot vd., 1991). Yüksek yaşam doyumunu, ruh sağlığı ve sosyal ilişkiler açısından olumlu etkiler sağladığından önem arz eder (Bray ve Gunnell, 2006). Yaşam doyumunu, bireyin kendine atfettiği değer ve buna bağlı olarak hayatına ilişkin saptadığı ölçütlerle, algıladığı yaşam koşulları arasındaki benzerlik ya da farklılıklar üzerine şekillenmektedir (Pavot ve Diener, 1993) Öte yandan akademik motivasyonda da bireyin davranışlarını ceza ve pekiştirici gibi dış uyarıcılardan çok, bireyin inançları, beklentileri, amaçları, değerleri gibi unsurlar belirler (Woolfolk, 1998). Bilişsel kuramcılar motivasyonun bireyin yaşamındaki anlam ve tatmini aktif bir şekilde araştırması sonucu oluştuğunu ve bu nedenle, motivasyonun içsel olduğunu savunurlar. Birey bir davranışta bulunmadan önce zihinsel süreçlerini kullanarak bir değerlendirme yapar ve kendisine hedefler belirler. Bu hedeflere ulaşmak için nasıl hareket edeceğine karar verir ve uygular. Bu nedenle, bilişsel perspektiften bakıldığında motivasyon, insanlar neden belirli şekillerde davranır ve yaptıkları seçimleri hangi faktörler etkiler gibi sorunsallarla ilgilidir (Williams ve Burden, 1999). Motivasyonun aynı zamanda tatmin edici performanslar sergilemek ve etkinliklere ilgi uyandırmak için arabulucu bir rolü de bulunmaktadır (Schunk, vd., 2008). Yapılan bu tanımlara bakıldığında yaşam doyumunun bileşenleri ile akademik motivasyon tanımlarında geçen ifadeler oldukça yakındır. Yaşam doyumunu kişinin kendine atfettiği değerini bilişsel yanını gösterirken akademik motivasyonda öğrenmeye yönelmedeki güdüleyicilerle ilgilidir. Dolayısıyla yaşam doyumunu yüksek olan bireylerin akademik motivasyonlarının da yüksek olması beklendiği bir durumdur.

Yaşam doyumuna ilişkin akademik çalışmalarda sık sık temel kaynak olarak ele alınan çalışmalarında Emmons ve Diener (1985), üniversite öğrencilerinden oluşan, 74 (38 kız, 36 erkek) ve 62 (38 kız, 24 erkek) kişilik iki farklı örnekte kişilik ile öznel iyi oluş boyutları arasındaki korelasyonu incelemişlerdir. Araştırmanın yaşam doyumuna ilişkin sonuçlarına göre, yaşam doyumunu sosyal beceriler ve içsel duygu durumu ile ilişkilidir.

Gilman ve Huebner (2006), 485 ergenin katılımı ile yaptıkları araştırma sonunda yaşam doyumunu yüksek ergenlerin diğerlerinden daha iyi sosyal ilişkiler kurduğunu ve bu kişilerde kaygı, depresyon gibi içsel problemlerin daha nadir görüldüğünü ortaya koymuştur. Bu kişilerde umut ve özdenetim hislerinin de nispeten yüksek olduğu bulgular arasında yer almaktadır.

Türkiye’de üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalara baktığımızda yaşam doyumunun akademik başarı, yalnızlık, cinsiyet (Tuzgöl Dost, 2007; Çivitci, 2012), olumsuz çocukluk deneyimleri, yaşamda anlam arayışı (Cömert, Özyeşil ve Özgülük, 2016), benlik saygısı (Yetim, 2003) gibi çeşitli değişkenlerle birlikte incelendiği görülmektedir. Yapılan araştırmalar yaşam doyumunu ile ruh sağlığı, mutluluk, sosyoekonomik kaynaklar ve başarı arasında iki yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Proctor, Linley ve Maltby, 2009).

Sonuç olarak çalışmamızda yaşam doyumunun akademik motivasyonun bir yordayıcısı olduğu ve aralarında genel olarak pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Eğitim Programlarında veya ders dışı çeşitli etkinliklerle kişilerin yaşam doyumunun artırılmaya çalışılmasının akademik motivasyon açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve öneriler

- ❖ Araştırmada akademik motivasyonu etkileyebilecek farklı değişkenlere de yer verilebilir
- ❖ Akademik motivasyonu geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitimler düzenlenip sonuçlar değerlendirilebilir
- ❖ Farklı üniversitelerde veya bölümlerde daha fazla katılım sağlanarak kapsam geçerliliği artırılabilir
- ❖ Eğitim programları oluşturulurken müfredatın yanı sıra motivasyonu artırıcı konulara da yer verilebilir
- ❖ Çalışmada akademik motivasyon ve yaşam doyumunun yanı sıra farklı kişilik özellikleri ölçülüp akademik başarıya etkileri daha derinlemesine incelenebilirdi.
- ❖ Akademik motivasyon ile yaş cinsiyet bölüm gibi değişkenlerin ilişkisi de incelenebilirdi
- ❖ Çalışma grubu sadece üniversite öğrencilerinden değil mezun kişilerden de oluşturularak daha geniş bir çalışma grubu oluşturulabilirdi.
- ❖ Uygulanan ölçekler 1. Sınıftan başlanıp son sınıfa kadar uygulanıp boylamsal çalışma yapılabilir böylece ön test son test yapılabilirdi.

KAYNAKLAR

- Argyle, M. (2001). *The Psychology of Happiness*. London: Routledge.
- Bray, I., ve Gunnell, D. (2006). Suicide rates, life satisfaction and happiness as markers for population mental health, *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 41(5), 333-337.
- Cömert, I. T., Özyeşil, Z. A., ve Özgülük, S. B. (2016). Satisfaction with life, meaning in life, sad childhood experiences, and psychological symptoms among Turkish students. *Psychological Reports*, 118(1), 236-250. doi:10.1177/0033294115626634
- Çakır, V.O., Şahin, S., Serdar, E., ve Parlaklıç, S. (2016). Kamu çalışanlarının serbest zaman engelleri ile yaşam tatmini düzeylerinin incelenmesi, *Journal of Tourism Theory and Research Online*, 2(2), 135-142.
- Çivitci, A. ve Topbaşoğlu, T. (2012). Akılcı duygusal eğitimin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları üzerindeki etkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 13-29.
- Deci, E.L. ve Ryan, R.M. 2000. The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior, *Psychological Inquiry*, 1, 227-268.
- Demir GÜDÜL M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon profillerinin psikolojik ihtiyaç doyumunu, akademik erteleme ve yaşam doyumunu ile ilişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Eskişehir.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale, *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E. ve Smith, H.L. (1999), Subjective Well-Being, three decades of progress, *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Emmons, R. A. (1986). Personal strivings: An approach to personality and subjective well-being, *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(5), 1058-1068.
- Gilman, R., ve Huebner, E.S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 293-301
- Karasar N. (2007) *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17.baskı), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım: 49-53.
- Myers D., ve Diener, E. (1995). Who is happy. *Psychological Science*, 6, 1-19.
- Park, N. ve Huebner, E.S. (2005). A cross-cultural study of the levels and correlates of life satisfaction among adolescents, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 444-456.
- Pavot, W., Diener, E. (1993). The affective and cognitive context of self reported measures of subjective well being. *Social Indicators Research*, 28, 1-20.
- Pavot, W. G., Diener, E., Colvin, C.R. ve Sandvik, E. (1991). Further validation of the satisfaction with life scale: evidence for the cross method convergence of well being measures, *Journal of Personality Assessment*, 57(1), 149-161.
- Pintrich, P. R. (2003). A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts, *Journal of Educational Psychology*, 95, 667-686.
- Pintrich, P. R., ve Schunk, D. H. (2002). *Motivation in education: Theory, research and applications*. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Proctor, C. L., Linley, P. A., ve Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction: A review of the literature. *J Happiness Studies*, 10, 583-630.
- Schunk, D. H., Meece, J. L., ve Pintrich, P. R. (2013). *Motivation in Education* (4.Basım). USA: Pearson.
- Schunk, D. H., Pintrich, P. R., ve Meece, J., L. (2008). *Motivation in Education* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill Prentice Hall

- Serdar, E., Harmandar Demirel, D., Demirel, M., ve Çakır V.O. (2017). Üniversite öğrencilerin boş zaman yönetimleri ile akademik başarı arasındaki ilişki, *The Online Journal of Recreation and Sport*, 6(4), 72-82.
- Turan, M.B., Erol, Z. Karaoğlu, B. (2016). The analysis of predictive power on teaching profession's features of attitude and students' levels of leadership in school of physical education and sports, *İÜ Spor Bilimleri Dergisi* 2016, 6(3), 1303-1414.
- Turan, M.B. Karaoğlu, B., Pepe, O., ve Kaynak, K. (2016). Özel yetenek sınavlarına giren adayların genel öz yeterlilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Spor Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(1),17-26.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (22), 132- 143.
- Vallerand, R.J., Pelletier L. G., Blais, M.R., Briere, N.M., Senecal, C., ve Vallieres, E. F. (1992). The academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education, *Educational, and Psychological Measurement*, 52, 1003- 1017.
- Wentzel, K. R., & Wigfield, A. (2009). Introduction. K. R. Wentzel & A. Wigfield (Ed.) *Handbook of Motivation in School* içinde (s.1-9). USA: Routledge.
- Williams, M. ve Burden R. L. (1999). *Psychology for Language Teachers*. Edition, Cambridge University Press, Cambridge.
- Woolfolk E. A. (1995). *Educational Psychology*. Boston: Allyn and Bacon Press.
- Yetim, U. (2003). The impacts of individualism/collectivism, self-esteem, and feeling of mastery on life satisfaction among Turkish university students and academicians. *Social Indicators Research*, 61, 297-317.
- Yoltaş, A.R., (2007), *Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumu ve Depresyon Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zimmerman, B. J. (2000). *Attaining self-regulation: A social cognitive perspective*. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). San Diego, CA, US: Academic Press

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 66-71

**The Journal of Turkish
Sport Sciences**
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 66-71

Arif ÖZSARI¹

Havva DEMİREL²

Mehmet ALTIN³

Yahya Gökhan YALÇIN⁴

Hayri DEMİR⁵

¹ Gençlik Hizmetleri ve Spor İl
Müdürlüğü
E-mail: arifozsari@hotmail.com

² Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail:
havvademirel@selcuk.edu.tr

³ Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail: mealtin@selcuk.edu.tr

⁴ Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail: ygyalcin@gmail.com

⁵ Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail: hdemir@selcuk.edu.tr

Geliş Tarihi: 11.10.2018

Kabul Tarihi: 23.10.2018

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Kadın Basketbolcuların Sportmenlik Yönelimleri

Özet

Bu araştırmanın amacı, kadın basketbolcuların sportmenlik davranışlarının belirlenmesidir. Bu amaçla araştırmaya, Türkiye Kadın Basketbol 1. liginde mücadele eden (yaşları ortalamaları $20,56 \pm 5,18$) 48 sporcu ile bölgesel ligdeki (yaşları ortalamaları $17,91 \pm 2,46$) 48 sporcu olmak üzere toplam 96 kadın basketbolcu katılmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde kişisel bilgi formunun yanı sıra, Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada tanımlayıcı istatistik yapılarak, verilerin homojenliği ve varyansları test edilmiş, ikili karşılaştırmalarda Independent-Samples t testi, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova, farklılığın kaynağının belirlenmesinde ise Tukey testi kullanılmıştır. Sonuç olarak; kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimlerinde sporculuk tecrübesi, eğitim seviyesi ve yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar olduğu ($p < 0,05$), lig kategorisinde ise anlamlı değişimler bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Yaşı küçük, sporculuk tecrübesi az ve orta derecede eğitim seviyesine sahip kadın basketbolcuların; yaşı büyük, sporculuk tecrübesi daha çok ve yükseköğretim derecesinde eğitimi olan kadın basketbolculara göre sportmenlik yönelim değerlerine daha fazla olumlu katkıda buldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kadın basketbolcu, sportmenlik, sportmenlik yönelimi

Sportmenity Directions of Women Basketball

Abstract

The aim of this research is to determine the sporting behaviors of female basketball players. For this purpose, research, Turkey Women's Basketball 1 in the league in that sportsmanship (mean age of $20,56 \pm 5,18$) 48 athletes with the regional league in which athletes (mean age $17,91 \pm 2,46$) participated in a total of 96 women's basketball, including 48 athletes. In addition to personal information form, Multidimensional Sports Orientation Scale was used to obtain the research data. In the research, descriptive statistics were done, homogeneity and variance of the data were tested, Independent-Samples T test was used for paired comparisons, One-Way Anova was used for multiple comparisons, and Tukey test was used for determining the source of difference. As a result; There were no significant differences in sports category in terms of sporting experience, education level and age groups ($p < 0,05$) and no significant changes in league category ($p > 0,05$). Female basketball players with a small age, low sports experience and moderate level of education; According to female basketball players with higher education level and higher education level, it can be said that they make more positive contribution to sportsmanship orientation values.

Keyword: Female basketball player, sportsmanship, sportspersonship orientation

GİRİŞ

Spor, barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, haz, hak, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insan onuruna yakışır kavramları bünyesinde taşıdığı gibi; hüznün, keder, stres gibi yine insani özellik taşıyan kavramları da içeren bir etkinlik olarak, insanın bütün varlığını etkileyen bir kavram olma niteliğini halen devam ettirmektedir (Pehlivan, 2004). Spor, özel bir yaşam ve özel bir ahlakıdır (Erdemli, 2016). Sportmenlik ise hayati derecede önemli bir kavramdır (Sensions, 2004). Sporcuların kişilikleri ve sportmence davranışları sürekli tartışılmaktadır. Etik veya ahlâkî davranış olarak da tabir edilen sportmence davranışın tartışmaları tipik olarak özet değer yargılarını veya kanıt ve teorilerden ziyade fikirleri yansıtır (Elik, 2017).

Müsabakaya çıkacak sporcunun hedefi elbette galip gelmektir, fakat sporcunun elde ettiği başarılarla aldığı ödüller ve şampiyonluklar amaç değil araç olmalıdır (Gümüş vd. 2016). Etik ve sportmenlik konularında iyi bir eğitim verilmedikçe spor sahalarındaki sportmence davranışların görülme sıklığının daha az olması kaçınılmazdır (Kayışoğlu vd., 2015). Spor ortamının korunması için müsabakalardaki sportmence davranışların yaşatılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Sportmenlik sporun içinde tavsiye edilen davranışlarla ilişkilidir ve bazen dürüst ve güvenilir şekilde yarışmayı hayatın diğer alanlarına uygular (Gürpınar, 2009). Sportmenlik, başarıya ulaşmak için çabalarken adalet, dürüstlük ve kurallara saygı gösterme kararlılığını sürdürür (Robinson, 2009).

Araştırmanın Amacı

Kadın basketbolunun sportmence davranışların en çok sergilendiği branşlardan biri olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle Türkiye kadın basketbolu birinci ve bölgesel liginde mücadele eden kadın sporcuların sportmenlik yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Kadın basketbolculara ait elde edilecek bulguların ilgili literatüre katkı sağlayacağı da ifade edilebilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Kişilerin belirli konulardaki tutum, inanç, görüş, davranış, beklenti ve özelliklerini anketler yardımıyla tespit etmeyi amaçlayan araştırmalara tarama araştırmaları denilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye kadın basketbol ligi oluştururken, örneklem grubunu ise 1.ligden 48, bölgesel ligden 48 olmak üzere toplam 96 kadın basketbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, ve “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” (MSOS) kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu

Araştırmaya katılan sporculara, araştırmacılar tarafından hazırlanan yaş, mücadele ettikleri kategori, spor tecrübeleri ve eğitim seviyeleri gibi soruların bulunduğu kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Araştırmaya katılan kadın sporcuların sportmenlik yönelimlerini belirlemek amacı ile Vallerand vd. (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Balçıkankılı (2010) tarafından yapılan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (Multidimensional Sportspersonship Orientation Scale-MSOS) kullanılmıştır. Ölçek 5’li likert tipi olup, 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek “sosyal normlara uyum”, “kurallara ve yönetime saygı”, “sporda sorumluluklara bağlılık”, “rakibe saygı” alt boyutlarını içermektedir. Cronbach Alpha değerleri ise; sosyal normlara uyum ,86; kurallara ve yönetime saygı ,83; sporda sorumluluklara

bağlılık ,91; rakibe saygı ,82'dir (Balçıkınlı, 2010). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,91 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan sporcuların yönetici ve antrenörlerinden gerekli izinler alınarak, veri toplama formu dağıtılmış sporcular çalışmanın amacı, katılımın gönüllülük esasına dayandığı, kişisel bilgilerinin istenmediği konusunda bilgilendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik yapılarak, verilerin homojenliği ve varyansları test edilmiş, İkili karşılaştırmalarda Independent-Samples t testi, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova, farklılığın kaynağının belirlenmesinde ise Tukey testi kullanılmıştır. Sonuçlar $p=0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Sporculuk Tecrübesi Değişkenine Göre Sportmenlik Yönelimi Değişimleri

Sporculuk Tecrübesi	n	%	Sosyal Normlara Uyum		Kurallara ve Yönetime Saygı		Sporda Sorumluluklara Bağlılık		Rakibe Saygı	
			\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss
1-3 yıl	15	15,6	4,42	,785	4,70 ^a	,310	4,77	,353	4,52 ^c	,432
4-6 yıl	23	24,0	3,53	1,38	4,08	1,30	4,31	1,29	4,28 ^c	,996
7-8 yıl	29	30,2	4,08	,980	4,11	,859	4,31	,872	3,51 ^b	,828
9 yıl üzeri	29	30,2	4,08	1,02	3,62 ^b	1,14	4,22	,983	3,04 ^a	,893
Toplam	96	100	4,00	1,10	4,05	1,06	4,36	,974	3,71	1,01
p			,082		,014*		,345		,000*	

Tablo 1'de görüldüğü gibi; kadın basketbolcuların sporculuk tecrübesi değişkenine göre sportmenlik yönelimi düzeyi değişimlerinde kurallara ve yönetime saygı ile rakibe saygı alt boyutlarında istatistikî açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 2. Lig Kategorisi Değişkenine Göre Sportmenlik Yönelimi Değişimleri

Lig Kategorisi	n	%	Sosyal Normlara Uyum		Kurallara ve Yönetime Saygı		Sporda Sorumluluklara Bağlılık		Rakibe Saygı	
			\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss
1.lig	48	50	3,84	1,11	3,91	1,12	4,21	1,05	3,66	1,02
Bölgesel lig	48	50	4,17	1,07	4,18	,994	4,50	,869	3,77	1,00
Toplam	96	100								
p			,149		,216		,138		,603	

Tablo 2'de görüldüğü gibi; kadın basketbolcuların lig kategorisine göre sportmenlik yönelimlerinde istatistikî açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 3. Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Sportmenlik Yönelimi Değişimleri

Eğitim Seviyesi	n	%	Sosyal Normlara Uyum		Kurallara ve Yönetime Saygı		Sporda Sorumluluklara Bağlılık		Rakibe Saygı	
			\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss
Orta Öğretim	61	63,5	4,12	1,04	4,42 ^a	,778	4,65 ^a	,634	4,03 ^a	,950
Yüksek Öğretim	35	36,5	3,80	1,17	3,40 ^b	1,19	3,84 ^b	1,22	3,16 ^b	,880
Toplam	96	100								
p			161		000*		001*		000*	

Tablo 3’de görüldüğü gibi; kadın basketbolcuların eğitim seviyelerine göre sportmenlik yönelimlerinde kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4: Yaş Değişkenine Göre Sportmenlik Yönelimi Değişimleri

Yaş Grubu	n	%	Sosyal Normlara Uyum		Kurallara ve Yönetime Saygı		Sporda Sorumluluklara Bağlılık		Rakibe Saygı	
			\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss
14-17 yaş	44	45,8	3,98	1,07	4,51 ^a	,745	4,71 ^a	,582	4,17 ^a	,877
18 ve üzeri	52	54,2	4,03	1,13	3,66 ^b	1,14	4,06 ^b	1,13	3,32 ^b	,959
Toplam	96	100								
	p			,829		,000*		,001*		,000*

Tablo 4’de görüldüğü gibi; kadın basketbolcuların yaş gruplarına göre sportmenlik yönelimlerinde kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmaya Türkiye Kadın Basketbol 1. liginde sporculuk yapan (yaşları ortalamaları $20,56 \pm 5,18$) 48 sporcu ile bölgesel ligde sporcu olan (yaşları ortalamaları $17,91 \pm 2,46$) 48 sporcu olmak üzere toplamda 96 kadın basketbolcu katılmış olup, katılımcıların sportmenlik yönelimleri bazı değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır.

Kadın basketbolcuların sporculuk tecrübelerine göre sportmenlik yönelimi değişimlerinde kurallara ve yönetime saygı boyutunda 1-3 yıl sporculuk tecrübesi sahip olan bireylerin ortalama puanı (4,70), 9 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan bireylerin ortalama puanlarına (3,62) göre anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Rakibe saygı boyutunda 9 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan bireylerin ortalama puanı (3,04), 7-8 yıl sporculuk tecrübesine sahip olan bireylerin ortalama puanı (3,51), 4-6 yıl (4,28) ve 1-3 yıl sporculuk tecrübesine sahip olan bireylerin ortalama puanı (4,52) olarak bulunmuş ve tüm sporculuk tecrübesi kategorilerinde anlamlı değişimler olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Anlamlı farklılıklar tespit edilen kurallara ve yönetime saygı boyutu ile rakibe saygı boyutlarında en yüksek ortalamaya 1-3 yıl sporculuk tecrübesine sahip olan bireylere aitken, en düşük ortalamaya 9 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan bireylere aittir. Kadın basketbolcuların sporculuk tecrübesi artarken kurallara ve yönetime saygı ile rakibe saygı puanlarında azalış tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre sporculuk tecrübesi az olan kadınların sportmenlik yönelimlerinin, sporculuk tecrübesi çok olanlara göre daha olumlu düzeyde olduğu söylenebilir. Alan yazında araştırmamız bulgularına benzer sonuçlar mevcuttur. Amatör futbolcuların sportmenlik düzeylerinin araştırıldığı bir çalışmada spor yaşı değişkenine göre kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş, elde edilen değerlerin 1-5 yıllık sporculuk tecrübesine sahip futbolcuların lehine olduğu anlaşılmıştır (Elik, 2017). 5. 6. ve 7. sınıf seviyesinde öğrenim gören sporcu öğrencilerin sportmenlik puanlarının, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarından anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 5. sınıf öğrencilerinin sportmenlik puanlarının 6.ve 7. sınıf öğrencilerinin sportmenlik puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz vd., 2017). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirildiği çalışmada, sınıf düzeyi arttıkça uygun davranışlar sergileme alt boyutundaki ortalamaların düştüğü; bunun yanında sınıf düzeyi arttıkça uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutundaki ortalamaların arttığı saptanmıştır (Sezer vd. 2015). Öğrencilerin sınıf düzeyi ilerledikçe sportmenlik davranışında düşme görüldüğü tespit edilmiştir (Türkmen ve Varol, 2015). 1-4 yıllık sporculuk tecrübesi olan bireylerin, 11-12 yıllık tecrübesi olan bireylere göre ahlaki ölçek puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Satcher, 2006).

Kadın basketbolcuların lig kategorisine göre sportmenlik yönelimlerinde istatistikî açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 2). Ancak hem birinci ligde hem de ikinci ligde rakibe saygı alt boyutunun ortalama puan açısından en düşük değere sahip olan boyut olduğu tespit edilmiştir. Alan yazındaki araştırma sonuçları da bulgumuzu destekler niteliktedir. Sportmenlik yöneliminin incelendiği çalışmalarda rakibe saygı alt boyutunun ortalama puan açısından en düşük değere sahip olan boyut olduğu görülmektedir (Tazegül, 2018; Balçıklı vd., 2017; Gürpınar ve Kurşun, 2013; Topan, 2011; Stornes ve Ommundsen, 2004).

Kadın basketbolcuların eğitim seviyelerine göre sportmenlik yönelimi değişimlerinde kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda orta öğretim mezunu sporcuların ortalama puanı (4,42), yükseköğretim mezunu sporcuların ortalama puanına (3,40) göre yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Anlamlı değişim tespit edilen diğer bir boyut ise sporda sorumluluklara bağlılıktır. Orta öğretim mezunu sporcuların ortalama puanı (4,65), yükseköğretim mezunu sporcuların ortalama puanına (3,84) göre yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Rakibe Saygı boyutunda orta öğretim mezunu sporcuların ortalama puanı (4,03), yükseköğretim mezunu sporcuların ortalama puanına (3,16) göre yüksek bulunmuş ve bu değişimin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Anlamlı farklılık tespit edilen üç alt boyut ile anlamlı farklılık tespit edilmeyen bir boyuttan elde edilen değerlere bakarak orta öğretim mezunu kadın basketbolcuların sportmenlik yönelim puanlarının daha iyi seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkındaki görüşleri belirlemek için yapılan çalışmada yüksek öğretim gören sporcu öğrencilerin rakibin dikkatini dağıtmak için uygun olmayan davranışlar sergileyebilecekleri görülmüştür (Tel vd., 2017). Sportmenlik ve profesyonellik arasında ikilem barındıran somut örnek olaylara öğretmen adaylarının yaklaşımlarını değerlendirmek üzere yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar ahlaksal davranışların geliştirilmesinde ve uygulanmasında beden eğitimi öğretmenlerinden beklenenlerin karşılanamayacağı yönündedir (Yıldırım ve Sezen, 2006). Beden eğitimi öğretmenlerinin fair-playe ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarını belirlemek amacı ile yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar öğretmenlerin, fair-playe ilişkin yaklaşımlarının daha çok başarı odaklı olduğu yolundadır (Sezen ve Yıldırım, 2007). Araştırmamız ve ilgili literatürdeki sonuçlar göz önüne alındığında sportmenlik yöneliminde eğitim seviyesi faktörünün tek başına açıklayıcı bir kavram olamayacağı düşünülmektedir.

Yaş faktörü sporcuların ahlaki karar alma tutumlarında anlamlı bir etkiye sahiptir (Pepe vd. 2017). Kadın basketbolcuların yaş gruplarına göre sportmenlik yönelimlerinde 14-17 yaş grubu sporcuların kurallara ve yönetime saygı alt boyut puan ortalamaları (4,51), 18 ve üzeri yaş grubu sporcu ortalamalarına (3,66) göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Sporda sorumluluklara bağlılık ile rakibe saygı alt boyutlarında da aynı yaş gruplarında anlamlı farklılıkları görmek mümkündür (Tablo 4). Anlamlı farklılık tespit edilen üç alt boyut değerlerine bakarak yaşı küçük olan sporcu grubunun sportmenlik yönelimlerinin yaşı büyük olan sporcu grubuna göre daha pozitif düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmamızla aynı yönlü bulgular ilgili literatürde rastlamak mümkündür. Yaşı büyük sporcuların sportmenlik yönelimleri, yaşı küçük olanlara göre daha düşüktür (Tsai ve Fung, 2005). Kuralları ihlal etme puanlarının büyükler kategorisindeki sporcularda, küçükler kategorisindeki sporculara göre daha yüksek bulunmuştur (Kaye ve Ward 2010). Araştırmamız ve ilgili literatür bulgularına bakarak yaşı büyük sporcuların daha üst liglerde mücadele etme ve skor olarak müsabakaları kazanmaları sonucunda başka edimler elde edecek olmalarının sportmenlik kurallarına daha az uyma eğilimi gösterebilecekleri düşüncesini akla getirmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki; genç sporcular, kendilerinden büyük sporcuları gözlemleyerek sportmen davranışları öğrenirler (Robinson, 2009).

Sonuç olarak; kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimlerinde sporculuk tecrübesi, eğitim seviyesi ve yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar olduğu, lig kategorisinde ise anlamlı değişimler bulunmadığı tespit edilmiştir. Yaşı küçük, sporculuk tecrübesi az ve orta derecede eğitim seviyesine sahip kadın basketbolcuların; yaşı büyük, sporculuk tecrübesi daha çok ve yükseköğretim derecesinde eğitimi olan

kadın basketbolculara göre sportmenlik yönelim değerlerine daha fazla olumlu katkıda buldukları söylenilebilir.

Spor ahlakına, disiplinine sahip sağlıklı nesillerin yetişmesi hepimiz için önemlidir (Altın ve Özsarı, 2017). Ahlak olmasaydı, toplumsal hayat olmazdı (Okumuş, 2017). Bizlere göre ise sportmenlik ruhu olmasaydı, sportif olguların da bir anlamı olmazdı; o halde sportmenlik sportif hayatın vazgeçilmezidir diyebiliriz.

Takım sporu ve bireysel sporla ilgilenen sporcuların sportmenlik yönelimlerinin değerlendirildiği bir araştırma yapılmasının bilme artı değer katacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Altın, M., Özsarı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1),133-145.
- Erdemli, A. (2016).*Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi* (3. Basım). İstanbul: E yayınları, 19.
- Elik, T.(2017).*Güneydoğu Anadolu bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.105.
- Gürpınar, B., ve Kuşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(1), 171-176.
- Gürpınar, B.(2009). *Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gümüş, H., Saraçlı, S., Ömür, F.K., Doğanay, G., ve Kurtipek, S.(2016). Ortaöğretim öğrencilerinde fairplay kavramı. *International Journal of Science Culture and Sport*. 4 (Special Issue 2),430-438.
- Kayıoğlu, B.N.,Altınkök, M., Temel C., ve Yüksel, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*,1,1044-1055.
- Kaye, M. P., ve Ward, K. P. (2010). Participant-related differences in high school athletes moral behavior. *Athletic Insight*, 12(1), 1-17.
- Robinson, T. (2009).*Sportmanship in Youth Athletics*. Library of Congress cataloging in publication data.United State.13-19.
- Okumuş, E. (2017). Modern toplumda ahlak ve gençlik. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*,11(5),79-94.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair- play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2(2),49-53.
- Pepe, Ş.,Özsarı, A.,Pepe, H., Fişekçioğlu, B.,ve Pekel, A. (2017).A scrutiny on the moral decision-making attitudes of the youth sports people in combat branches.*European Journal of Physical Education and Sport Science*,3(11),32-50.
- Satcher, D.N. (2006). Social and moral reasoning of high school athletes and non-athletes. Doctorate Thesis, The University of SouthernMississippi, Human Performance and Recreation Department. Mississippi.
- Sensions, W.L. (2004). Sportmanship as honor.*Journal of the philosophy of sport*. 31(1),47-59.
- Sezer,U., Ektirici, A., Özbal, A.F., ve Ath,K. (2015).Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi.*Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*,1(1),42-51.
- Sezen-Balçıklı, G.,Gülşen,K.,Yıldırım,İ. (2017). Kadın futbolcularda sportmenlik yönelimi.*Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,22(1-4),1-9.
- Sezen-Balçıklı, G. (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması.*Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,15(1), 1-10.
- Sezen, G., Yıldırım, İ., (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22.
- Stornes, T.,& Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and sportpersonship: a study of young handball players. *Scandinavian Journal of Education*, 48(2), 205-221.
- Tazegül, U. (2018). The determination of the relationship between the levels of sportpersonship and narcissism of athletes.*European Journal of Education Studies*,4(1),13-20.
- Tel, M.,Yaman,Ç., ve Altun, M.(2017). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkındaki görüşleri. *International Journal of Cultural and Social Studies*,3 (Special Issue),16-26.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin fair play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tsai, E.,& Fung, L. (2005). Sportpersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic Insight*,7(2), 37-46.
- Türkmen,M., ve Varol,S.(2015). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi (Bartın il örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies*,1,42-64.
- Yıldırım, İ., ve Sezen, G., (2006). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının sportmenlik ve profesyonellik arasında ikilem barındıran somut örnek olaylara yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3),3-14.
- Yılmaz,A.,Esentürk, O.Ğ., ve İlhan, EL. (2017).Ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimleri. *International Journal of Human Sciences*,14(3),4970-4988.

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 72-77

**The Journal of Turkish
Sport Sciences**
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 72-77

Havva DEMİREL¹

Mehmet ALTIN²

Yahya Gökhan YALÇIN³

Hayri DEMİR⁴

¹Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail:
havvademirel@selcuk.edu.tr

²Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail: mealtin@selcuk.edu.tr

³Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail: ygyalcin@gmail.com

⁴Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
E-mail: hdemir@selcuk.edu.tr

Geliş Tarihi : 11.10.2018

Kabul Tarihi: 25.10.2018

ORİJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Spor Yapan ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Narsisizm Seviyelerinin Karşılaştırılması

Özet

Bu çalışma, spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin narsisizm seviyelerinin bazı kişisel değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Araştırmaya Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 158'i kadın, 197'si erkek olmak üzere toplam 355 kişi katılmıştır. Bu çalışmada Üniversite öğrencilerinin narsisizm seviyelerini belirlemek için, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunun yanı sıra Narsistik Kişilik Envanteri (Narcissistic Personality Inventory) kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik ve değişkenler arasındaki farkı belirlemek için de, Tukey testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, spor yapan üniversite öğrencilerinin narsisizm seviyeleri ile spor yapmayan üniversite öğrencilerinin narsisizm seviyeleri arasında teşhircilik alt boyutunda sporcular lehine anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Cinsiyetler açısından değerlendirildiğinde teşhircilik alt boyutunda erkek öğrenciler yönünde ve sigara içme açısından değerlendirildiğinde ise otorite alt boyutunda sigara içen öğrenciler yönünde anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Narsisizm, spor yapan, spor yapmayan

The Comparison of Narcism Levels of The Students Doing Sports and Non-Sports Students of University

Abstract

This study has been configured in order to put out whether narcism levels of the university students differ or not according to some personal variables by using quantitative researching techniques. A total of 355 people; 158 of women, 197 of men being educated in Selçuk University Sports Sciences Faculty participated to the research. In this study, besides the personal information form developed by the researchers in order to determine the narcism levels of the university students also Narcissistic Personality Inventory was used. During the analysis of the data, descriptive statistics and Tukey test was used in order to determine the difference among. As a result of this study, meaningful differences in favor of athletes in the sub-dimension of exhibitionism were encountered among the narcism levels of the students doing sports and non-sports students. When evaluated in terms of sexes, it was determined that there was a significant difference in the sub-dimension of the exhibitionism in the direction of male students and in terms of smoking, in the direction of students smoking in the authority sub-dimension.

Keyword: Narcissism, doing sports, non-sports

GİRİŞ

Narsisizm, en basit tanımı ile bireyin kendi fiziksel ve zihinsel yeteneklerini aşırı derecede beğenmesi olarak tanımlanmaktadır. Narsistik kişilik üzerine yapılan çalışmalardan, narsistik kişilik özelliği gelişmiş bireylerin, kendi fiziksel ve bedensel özelliklerini aşırı derecede beğendikleri anlaşılmıştır. Bireyin taşıdığı kimi kişilik özelliklerinin varlığı, bireyin hayatında, özellikle bazı bölümlerinde gereklilik olabiliyorken diğer bölümleri için istenmeyen, kabul görmeyen özellikler olarak dikkat çekmektedir. Narsisizm bireylerin karakterlerinin bir parçasıdır. İnsanların kendini sevmesi ve değerli bulması normal, hatta gerekli bir duygudur. Her bireyin kabul görmek, bir şeyleri iyi yaptığını hissetmek için biraz narsisizme ihtiyacı vardır. Bazı bireylerde bu durum aşırı olabilir. İşte o noktada narsisizm bir sorun haline gelmektedir (Gençtan, 1993; Kiraz, 2011). Bu durumda yapılması gereken, bireye ait kimi belirleyici özelliklerin ortaya konularak istenmeyen sonuçların önüne geçilmesinin sağlanmasıdır. Narsisizm her insanın doğal gelişim sürecinde ortaya çıkmaktadır ve kişiler için vazgeçilmezdir. Kendine karşı aşırı sevgi çocuklarda normaldir, fakat yetişkinlerde hastalık işaretidir. Genelde, bir insanın tüm libidosu ya da cinsel enerjisi, başka bir insana yönelirse, sonuç çığınca âşık olmaktır; kendine yönelirse sonuç narsisizmdir (Muckenhaupt, 2004). Herhangi bir şeyi yapabilmek, kendimizi iyi hissetmek ve kabul ettirmek için hepimizin biraz narsisizm, bencillığe, biraz da kendini aşırı önemsemeye ihtiyacı vardır. Sadece bazı insanlarda bu eğilimler durdurulamaz biçimde hâkim, hatta aşırı olabilir ki bu da sorun anlamına gelir. Narsisizmin çekiciliği, kendi narsist eğilimlerimizi ortaya çıkarır. Güçlü narsist özelliklere sahip insanlar, mutlu olmayan ve aile hayatını zor bulan insanlardır (Crompton, 2010). Narsisizmin en önemli özelliği; self'in (dış dünyada var olan diğer nesnelere ayrı olarak yaşanan, algılanan ruhsal ve fiziksel, bütün bir bireyi kapsar benlik) abartılı bir biçimde öne çıkarılması ve başkalarına duyulan ilginin azalmasıdır. Bilimsel olarak incelendiğinde narsisizm; patolojik (hastalık) olarak incelenmesinin yanında, normal narsisizmden de bahsedildiği görülmektedir. Ancak benliğe duyulan ilgi ve verilen önemin, psikiyatrik tedavi gerektirecek şekilde yoğunlaşması, bir kişilik bozukluğu olarak patolojik narsisizmi ortaya çıkarmaktadır. Patolojik narsistler, gerçekte kendilerini sevmez ve küçük görürler (Evren, 1997; akt. Timuroğlu, 2005).Bu sürecin sağlıklı şekilde geçirilmesine ya da süreçte bazı bozulmaların meydana gelmesine göre patolojik ve patolojik olmayan narsisizm olmak üzere iki boyuttan söz edilmektedir. Patolojik olmayan narsisizm; nesnesi, bireyin (sporunun) kendi mücadelesi ve uğraşı sonunda ortaya çıkan bir şeydir. Örneğin sporcu çalışarak öğrenmiş olduğu bir hareketten, uzun yıllar süren antrenmanlar sonucu elde etmiş olduğu estetiksel görünümünden ya da elde etmiş olduğu başarıdan dolayı narsistçe bir övgü duyabilmektedir. Narsisizmin nesnesi kendi çabaları sonucunda ortaya çıktığı için, kendi yapıtlarına kendi başarılarına duyduğu aşırı ilgi hiç durmadan çalışma süresince ve kullandığı malzemelere duyduğu ilgiyle orantılıdır. Tehlikesiz narsisizmi yaratan etkenler bu yüzden kendi kendini denetler. Patolojik narsisizm; Nesnesi, bireyin (sporunun) var ettiği ya da ürettiği bir şey değil, sahip olduğu bir şeydir. Örnek olarak bedeni, dış görünüşü, zenginliği ve güzelliği verilebilir. Hastalıklı narsistik bireyler başardıkları bir şeyden değil de sahip oldukları bir özellikten dolayı övünç duyarlar (Fromm, 1994).

Kohut Patolojik Narsisizmi, benlik yapısındaki temel kusur olarak tanımlamıştır. Bu temel kusurları; düşük öz saygı, depresyon, ihmal edilmiş derin değersizlik ve reddedilme hissi yaratan savunmacı ve telafi edici yapılar tarafından kliniksel olarak ortaya çıkarılmış bir yanıt ve güven verme açlığı olarak belirtmiştir (Gülmez, 2009).

Spor, bireyin fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan gelişimine katkıda bulunurken, spor yapmayan diğer bireylerden özellikle fiziksel olarak farklılaşmalarını da sağlamaktadır. Dolayısıyla insanlar, daha güzel görünmek ve estetik bir fiziğe sahip olmak için yoğun çabalar sarf etmeye başlamışlardır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin narsisizm düzeyleri arasındaki farkı ortaya koymak ve elde edilen bulgular doğrultusunda sporun narsistik kişilik üzerine etkilerinin incelenmesidir. Yapılan literatür taraması sonucunda yabancı araştırmacıların, başta vücut geliştirme sporu yapan sporcuların ve diğer spor dallarındaki sporcuların narsisizm düzeyleri üzerine araştırmalar yaptığı

anlaşmıştır. Türkçe literatürde ise, yapılan çalışmaların sadece sporcularla sınırlı kalması yaptığımız çalışmanın önemini artırmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma grubu Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören spor yapan ve spor yapmayan 158 kadın, 197 erkek toplam 355 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma için, 2005 yılında Ames, Rose ve Anderson tarafından geliştirilen ve 2009 yılında Atay tarafından Türkçe'ye uyarlanan 16 soruluk Narsistik Kişilik Envanteri kullanılmıştır. 16 Soruluk Narsistik Kişilik Envanteri (NPI) İngilizce formunda olduğu gibi, Atay tarafından Türkçeleştirilen 16 soruluk ölçekte de, teşhircilik, üstünlük, otorite, hak iddia etme, kendine yeterlilik ve sömürücülük olmak üzere 6 faktöre dağılmaktadır (Atay, 2009). Narsisizm envanterinden alınabilecek puanlar, otorite boyutu 0-2, teşhircilik boyutu 0-3, sömürücülük boyutu 0-3, hak iddia etme boyutu 0-2, kendine yeterlilik boyutu 0-3, üstünlük boyutu 0-3, toplam narsisizm 0-16 arasında olmaktadır. Puan yükseldikçe narsisizm düzeyi de yükselmektedir (Atay, 2010).

Verilerin Analizi

Değişkenler normallik, varyansların homojenliği ön şartlarının kontrolü yapıldıktan sonra (ShapiroWilk ve Levene Testi) değerlendirilmiştir. Veri analizi yapılırken, iki grup karşılaştırması için Bağımsız 2 grup t testi (Student's t test), önşartlar sağlamadığında ise Mann Whitney-U testleri kullanılırken anlamlılık seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet Faktörüne Bağlı Narsizm Boyutlarındaki Değişimler

Cinsiyet	n	Üstünlük		Teşhir		Otorite		Sömürü		Hak İddia		Kendine etme	
		\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss
Kadın	158	1,11	0,95	0,97	0,96	1,05	0,76	0,98	0,78	0,47	0,62	1,36	0,92
Erkek	197	1,22	1,02	1,18	0,97	0,99	0,76	1,13	0,81	0,49	0,64	1,53	0,90
p		,269		,039*		,456		,075		,792		,086	

* Gruplar arası anlamlı farklılık ($P < 0,05$)

Tablo 1'de görüleceği gibi öğrencilerin cinsiyet faktörüne bağlı olarak üstünlük, otorite, sömürü, hak iddia etmek ve kendine yetme boyutlarında istatistiksel açıdan herhangi bir değişime rastlanmazken; teşhir boyutunda erkeklere ait ortalama değer (1,18 \pm 0,97) kadınlara ait değerden (0,97 \pm 0,96) daha yüksek olduğu ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 2. Öğrencilerin Spor Yapma Faktörüne Bağlı Narsizm Boyutlarındaki Değişimler

Spor Yapma	n	Üstünlük		Teşhir		Otorite		Sömürü		Hak İddia		Kendine etme	
		\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss
Spor Yapan	236	1,24	0,97	1,17	0,98	1,01	0,77	1,10	0,80	0,47	0,64	1,49	0,93
Spor Yapmayan	119	1,04	1,01	0,92	0,94	1,03	0,75	1,00	0,79	0,51	0,62	1,39	0,87
p		,078		,017*		,884		,277		,549		,317	

* Gruplar arası anlamlı farklılık ($P < 0,05$)

Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere, öğrencilerin spor yapma faktörüne bağlı olarak üstünlük, otorite, sömürü, hak iddia etmek ve kendine yetme boyutlarında istatistiksel açıdan herhangi bir değişime rastlanmazken; teşhir boyutunda spor yapanlara ait ortalama değer (1,17 \pm 0,98) spor yapmayanlara ait değerden (0,92 \pm 0,94) daha yüksek olduğu ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 3. Öğrencilerin Sigara Kullanım Faktörüne Bağlı Narsisizm Boyutlarındaki Değişimler

Sigara Kullanma	n	Üstünlük		Teşhir		Otorite		Sömürü		Hak İddia		Kendine etme	
		\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss
Evet	120	1,28	0,96	1,15	1,05	1,15	0,77	1,18	0,79	0,41	0,61	1,58	0,92
Hayır	235	1,12	1,00	1,06	0,93	0,95	0,75	1,00	0,80	0,52	0,64	1,39	0,90
p		,155		,387		,019*		,045*		,100		,073	

* Gruplar arası anlamlı farklılık (P<0.05)

Tablo 3'den de anlaşılacağı gibi, öğrencilerin sigara kullanım faktörüne bağlı olarak üstünlük, teşhir, hak iddia etmek ve kendine yetme boyutlarında istatistiksel açıdan herhangi bir değişime rastlanmazken; otorite boyutunda sigara içenlere ait ortalama değer (1,15 ± 0,77) sigara içmeyenlere ait değerden (0,94 ± 0,75) daha yüksek, sömürü boyutunda sigara kullanan öğrencilere ait sömürü boyut ortalamaları (1,18 ± 0,79), sigara içmeyen öğrenci ortalamalarına (1,00 ± 0,80) göre yüksek olduğu ve bu değişimlerin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Tablo 1'de yapılan tanımlayıcı istatistik analizi sonucunda, öğrencilerin cinsiyet faktörüne bağlı olarak üstünlük, otorite, sömürü, hak iddia etmek ve kendine yetme boyutlarında istatistiksel açıdan herhangi bir değişime rastlanmazken; teşhir boyutunda erkek öğrencilerin narsisizm düzeylerinin kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç narsisizm ölçeğine göre değerlendirildiğinde, çalışmaya katılan erkek üniversite öğrencilerinin kadın üniversite öğrencilerine göre kendi fiziksel görünümünü aşırı derecede beğenmiş oldukları varsayılabilir. Aynı şekilde Tablo 2'de öğrencilerin spor yapma faktörüne bağlı olarak üstünlük, otorite, sömürü, hak iddia etmek ve kendine yetme boyutlarında istatistiksel açıdan herhangi bir değişime rastlanmazken; teşhir boyutunda spor yapanlara ait ortalama değer (1,15 ± 0,77) spor yapmayanlara ait değerden (0,94 ± 0,75) daha yüksek olduğu ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Erkek ve spor yapan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin fazla gelişmiş olmasında orantılı ve iyi gelişmiş bir fiziğe sahip olmaları en büyük etkenlerden biri olarak görülebilir. Nitekim yapılan birçok çalışmada, narsist bireylerin dış görünüşlerine önem verdikleri saptanmıştır. Emmons (1984), Narsistlerin fiziksel görünümüne aşırı derecede önem verdikleri ve güzel bir fiziki görünüm elde ettiklerinde aşırı derecede motive olduklarını belirtmiştir. Jackson ve arkadaşları (1992), Davis vd. (2001), Narsistlerin dış görünüşleri ile ilgili olarak aşırı derecede takıntılı olduklarını bulmuş, yine Davis 1992 yılında yaptığı bir çalışmada narsist bireylerin vücut görünümüne odaklandıklarını ve egzersizi de görsellikleri için bir araç olarak kullandıklarını bildirmiştir. Davis vd. 1995 yılında yaptıkları başka bir çalışmada, yüksek narsisizm seviyesinin güzel beden imajı ile ilgili olduğunu ifade etmişler.

Yapılan literatür taramasında elde edilen sonuçlarda çalışmamızı destekler yönde pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Roberts vd. (2013) yaptıkları çalışmada, buz pateni yapan sporcuların narsisizm skorlarını 18,18 olarak bulmuştur. Miller ve Mesagno (2014) yaptıkları çalışmada, düzenli olarak spor yapanların narsisizm skorunu 16,55 olarak bulmuştur. Yavari (2014), vücut geliştirme sporu yapan sporcuların narsisizm düzeyini 27,37 olarak bulmuştur. Spano (2001), farklı spor dallarında düzenli olarak egzersiz yapan bireylerin narsisizm skorlarını 15.63 olarak bulmuştur.

Tschanz vd. (1998) ile Tammy vd. (2007), erkeklerin kadınlardan daha fazla narsist olduklarını belirtmiştir. Porcerelli vd. tarafından (1995) yılında yapılan bir çalışmada, streoid kullanan halter ve vücut geliştirme sporcuların narsisizm düzeylerinin, streoid kullanmayan sporculardan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Tazegül, (2013a), Halter spor dalındaki sporcuların narsisizm düzeyini (7,283 ± 2,786), boks spor dalındaki sporcuların narsisizm düzeyini (7,216 ± 2,584) olarak belirlemiştir. Tazegül, (2013b)'de boksörlerin narsisizm ve motivasyon yönelimleri arasında olumlu bir ilişki belirlemiştir. Tazegül vd. (2013), güreşçilerin narsisizm düzeyini (6,707 ± 2,775) olarak belirlemiştir. Tazegül (2011), grekoromen güreşçilerin narsisizm düzeylerini (6,750 ± 2,777) olarak bulmuştur. Tazegül (2012), spor yaşı 4-5 ile 6-8 arasında olan serbest güreşçilerin narsisizm düzeylerini karşılaştırmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulmuştur.

Tazegül ve Soykan (2013) yaptıkları çalışmada, spor yaşı 8 ve üzerinde olan sporcuların narsisizm skorlarının spor yaşı 8'den küçük olan sporculardan daha fazla olduğunu belirlemişlerdir. Roberts vd. (2014) yaptıkları çalışmada, kadın ragbi oyuncularının narsisizm düzeyini 14,32 olarak bulmuşlardır. Tablo 3'te öğrencilerin sigara kullanım faktörüne bağlı olarak sigara içenlere ait ortalama değerlerin sigara içmeyenlere ait ortalama değerden otorite ve sömürü alt boyutunda daha yüksek olduğu ve bu değişimlerin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Spor yapan erkek öğrencilerin spor yapmayan erkek öğrencilere oranla teşhircilik alt boyutunda elde edilen narsisizm değerlerinin anlamlı düzeyde farklılık ifade etmesi genel narsistik kişilik belirtilerine göre değerlendirildiğinde, çıkan sonucun beklenen olduğu anlaşılmıştır. Çünkü narsistik kişiliğin en belirgin özelliklerinden birisi, bireyin kendi fiziksel görünümünü aşırı derecede beğenmesi ve daima fiziki görünümü ve güzelliğini ön plana çıkarıyor olmasıdır.

KAYNAKLAR

- Atay, S. (2009). Narsist kişilik envanterinin Türkçeye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.
- Atay, S. (2010). *Çalışan Narsist*, 1. Baskı. Namar Yayınları: İstanbul
- Crompton, S. (2010). *Bir Narsist'i Sevdim: Kadınlar Neden Kendilerine Kötü Davranan Erkeklerle Aşık Olurlar?* (Çeviren: Başak Çiçek) Elips Kitap, Ankara.
- Davis, C. (1992). Body image, dieting behaviors, and personality factors: A study of high-performance female athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 23, 179-192.
- Davis, C., Dionne, M., ve Shuster, B. (2001). Physical and psychological correlates of appearance orientation. *Personality and Individual Differences*, 30(1), 21-30.
- Davis, C., Fox, Brewer, H. & Ratusny, D. (1995). Motivations to exercise as a function of personality characteristics, age, and gender. *Personality and Individual Differences*, 19, 165-174.
- Emmons, R. A. (1984). Factor analysis and construct validity of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 48(3), 291-300.
- Fromm, E. (1994). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*, 6. Baskı, (Çev: Y. Salman, N. İçten). Payel Yayınları: İstanbul.
- Gençtan, E. (1993). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Gülmez, N. (2009). *Narsistik Liderlik*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jakson, L.A., Ervin, K.S and Hodge, C.N. (1992). Narcissism and body image, *Journal of Research in Personality*, 27, 337- 370.
- Kiraz, C. (2011). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile narsistik kişilik özellikleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Miller, K.J ve Mesagno, C. (2014). Personality traits and exercise dependence: Exploring the role of narcissism and perfectionism. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(4), 368-381.
- Muckenhaupt, M. (2004). Sigmund Freud Bilinçdışının Kâşifi (Çeviren: Füsün Akatlı), Tübitak Popüler Bilim Kitapları: Ankara.
- Porcerelli, H.J., ve Sandler, A.B. (1995). Narcissism and Empathy in Steroid Users. *The American Journal of Psychiatry*, 152, 1672-1674.
- Roberts, R., Woodman, T., Lofthouse, S., ve Williams, L. (2014). Not all players are equally motivated: The role of narcissism, *European Journal of Sport Science*, 1-7.
- Roberts, R., Wodmaon, T., ve Hardy, L. (2013). Psychological skills do not always help performance: The moderating role of narcissism, *Journal of Applied Sport Psychology*, 25, 316-325.
- Spano, L. (2001). The relationship between exercise and anxiety, obsessive-compulsiveness, and narcissism, *Personality and Individual Differences* 30, 87-93.
- Tammy, B.D., Thompson, A., Barry, T.C., Lochman, E.J., Adler, K., ve Hill, K. (2007). The Importance of narcissism in predicting proactive and reactive aggression in moderately to highly aggressive children. *Aggressive Behavior*, 33, 185-197.
- Tazegül, Ü., ve Soykan, A. (2013). The comparison of narcissism levels of theathletes at individual sports according to their socio-demographic features, *American International Journal of Contemporary Research*, 3(7), 128-133.
- Tazegül, Ü. (2011). Comparison of narcissisms Level of athletes in some branches. *International Journal of Sport Studies*, 1 (4), 168-179.
- Tazegül, Ü. (2012). Bireysel Sporlardaki Sporcuların Narsisizm Düzeylerinin Sosyo Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması. *2nd International Social Sciences in Physical Education and Sport Congress*, May 31- June 2, Ankara Turkey.
- Tazegül, Ü. (2013a). Farklı branştaki sporcuların narsisizm düzeyleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 23-32.
- Tazegül, Ü. (2013b). Boksörlerin motivasyon yönelimleri ve narsisizm düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 679-691.

- Tazegül, Ü., Soykan, A., ve Sancaklı, H. (2013). Investigating the relationship between narcissism and motivation level of wrestlers, *Global Advanced Research Journal of History, Political Science and International Relations* 2(2), 027-033.
- Timuroğlu, M. K. (2005). *İşyerinde narsisizm ve iş tatmini ilişkisi: Bir uygulama*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Tschanz, T. B., Morf, C.C., ve Turner, W.C. (1998). Gender differences in the structure of narcissism: A multi-sample analyses of the narcissistic personality inventory. *Sex Roles*, 38, 863-870.
- Yavari, Y.(2014). Narcissism and its relations with beliefs about body appearance and personal characteristics among elite body builders. *International Journal of Sport Studies*. 4 (4), 394-399.

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 78-88

**The Journal of Turkish
Sport Sciences**
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 78-88

Mehmet Behzat TURAN¹

¹ Erciyes Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
E-mail: behzatturan@erciyes.edu.tr

Geliş Tarihi : 12.10.2018

Kabul Tarihi: 24.10.2018

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin vicdani zeka düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmaya Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören 1360 öğrenciden rastgele yöntemle seçilmiş 803 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak; Aktı ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen Vicdani Zeka Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 20.0 paket programı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler, envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların karşılaştırılması için cinsiyet, spor yapma durumu ve yaptığı spor branşına göre bağımsız t test istatistiği kullanılırken, yaş, sınıf, öğrenim görülen bölüm ve genel ağırlıklı not ortalamasına göre karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi test istatistiği kullanılmıştır. Sonuç olarak; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin vicdani zeka düzeyleri cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm, öğrenim gördükleri sınıf, yaptıkları spor değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Böylece beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerin vicdani zeka düzeyleri yükseltirse toplumsal yaşamın her anında karşılaştığı problemleri, vicdani zeka kavramını kullanarak ve problem çözme becerisi sayesinde adil, vicdani boyutta, en kısa sürede ve en etkili, verimli şekilde aşabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, spor, vicdani zeka

An Examination of Conscientious Intelligence Level among The Students of The School of Physical Education and Sports Based on Certain Variables

Abstract

This study aims to examine conscientious intelligence level among the students of the School of Physical Education and Sports based on certain variables. Out of 1360 students from the School of Physical Education and Sports in Erciyes University, randomly selected 803 students voluntarily participated in the study. As data collection tools, the Conscientious Intelligence Scale developed by Aktı et al. (2017) and personal information form created by the researcher were used in the study. In the study, the data was statistically analyzed using SPSS 20.0 package program. The personal information about and inventory total scores of the candidates and factor points were presented by finding frequency (f) and percentage (%) values. Independent Sample T Test was used to compare the points obtained from the scales based on the participants' gender, physical exercise level and sports branch while One-way ANOVA test was performed in the comparison according to department and grade. Consequently, statistically significant differences are found based on gender, age, department, grade, sports branch variables in the analysis of conscientious intelligence level among the students of the School of Physical Education and Sports. Hence, it is considered that if conscientious intelligence level of the students in the School of Physical Education and Sports is raised, they can overcome the problems they encounter in every part of social life justly and with conscience, in the shortest time and in an effective and efficient way, using conscientious intelligence approach and problem solving skill.

Keyword: Student, sport, conscientious intelligence

GİRİŞ

Dilimize pelesenk olmuş “Vicdan azabı çekmek”, “Vicdanı sızlamak”, “Vicdanının sesine kulak ver!”, “Vicdan muhasebesi”, “Senin hiç vicdanın yok mu?” gibi ifadeler sıklıkla kullanılmaktadır. Arapça “ve-ce-de” fiili duygusal, duygusal, içgüdüsel ve bilişsel psikolojik durumu anlatan bir fiil olup insanın iç dünyasında cereyan eden, nefsin içsel gücünü ve yetisini anlatmak için kullanılmaktadır. Türkçeye geçerken anlam daralmasına uğrayan kelime dilimizde; kişinin tutum ve davranışlarda ahlâkiliğe ait duygusal ve içgüdüsel durumları ile niyet ve davranışları hakkında yargıda bulunmayı, doğru yapma yükümlülüğünü ifade etmektedir (Kasapoğlu, 2003). Şemseddin Sâmî Kâmûs-i Türkî’inde “vicdan” kavramının “bulma, bir şeyi bir halde görme; kalp ile hissetme, duygu; vecd ve hal, istiğrak; insanın kalbinde olan iyilik etmekten zevk ve kötülük etmekten azap çeken ve iyiyi kötüden ayıran gizli bir his” anlamlarını kaydetmektedir (Şemseddin, 2004).

El-Cevherî’ye göre; “ve-ce-de” fiilinin masterlarından biri olan vicdan kelimesi; kayıp olan bir şeyi bulmak, güç ve kudret sahibi olmak, öfke ve kızgınlık, elde etmek, sahip olmak, coşkunculuk, iç âlem, duyarlılık ve his gibi anlamlara gelmektedir(el-Cevherî vd., 1990). Akseki’ye (1996) göre vicdan; insanlara Allah tarafından bahşedilmiş hayır ve şerri ayırmakta kullandığımız, insanı doğru yola yönelten manevi bir kuvvet, ilâhî bir kabiliyettir. Edimlerimizle ya vicdanen zevk duyarız ya da nefret eder ve azap hissederiz (Bilgiz, 2007). Vicdan; bilinç, hoşgörü, ve tüm sevgi duygularının kaynağı olup bireyin gelişmesi, iyiyi, doğruyu, güzeli ve gerçeği bulmada öncüsüdür. Bu öncü; insanın içinde tatlı tatlı duyumsadığı ilâhî fısıldayış ile gerektiğinde kendi kendini suçlar, kendi kendisiyle savaşır, sonra da kendisini şahit gösterip, ele verir (Benazus, 2012).

Genel anlamı ile vicdan, bireyin bilinçli eylemlerinin ahlâki yargılama yetisi ile ahlâki açıdan neyin doğru neyin yanlış olduğunun direkt olarak kavranmasını sağlayan ve her bireyde var olduğu düşünülen “ahlâki bilinç, iç bilinç” düzeyidir (İmamoğlu, 2010). Vicdan; kainatın uyumuna denk gelecek şekilde ruh ile bağlantılı, ilâhî doğruyu savunmakla ilgili, insanın nefesine (benliğine) gerekli olan hissi uyandırmayı görev edinmiş, gelişebilen veya körleşebilen bir yapıdır. Vicdan; insanın kalbine doğan bir his, iyilik yapılmasından yana olan, kötülük yapılmasından ise huzursuz olan, sürekli yargıda bulunacak yapıya sahip duygudur. Vicdan; ruh ile nefis, dış dünya ile iç dünya, madde ile mana arasında ilâhî bir köprüdür (Tokmakoğlu, 2012).

Vicdan; kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya sevk eden, kişinin kendi ahlâk değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç, bulunç anlamlarında kullanılır (Saltuklu, 2016). Vicdan; egoya karşı onu dengede tutan bir iç değer olması sebebiyle, ego karşısındaki içeriğidir. Kişiyi kendinden yalıtarak yabancılaştıracak olan ego ile desteklenen her eylem, fikir ve tutum vicdanı karşısında bulmaktadır. Egonun yalıtarak yabancılaştırma edimlerine karşılık vicdan, kişinin yeniden kendisini bulmasını (ve-ce-de) sağlamaktadır. Vicdanın tanımlarındaki “iyi ile kötüyü birbirinden ayırmak, iyiye doğru yönelmek, bireyin edimleri ile ilgili yargıda bulunmak” ifadeleri, vicdana biçilen işlevsel rol ve öz denetim sağlaması yönüyle ortaktır (Koç, 2015). Zekâ “1. Olayları bağımsız olarak düşünebilme, yeni durumlara başarıyla uyabilme, eylem ve tutumları belli bir düşünce ya da erek çevresinde toplayabilme yeteneği. 2. Algılama, belleme, çağrışım yapma, imgeleme, yargıda bulunma, usavurma, soyutlama, genelleme gibi ruhsal işlevlerin tümüne verilen ad. 3. İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset” (Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük) olarak ifade edilmektedir. Genel anlamıyla zekâ; algılama, bellek, düşünme, muhakeme etme ve öğrenme yetilerinin tümünden oluşur. Zekâ zihnin öğrenme, öğrenilenlerden yararlanabilme, yeni koşullara uyum gösterebilme, yeni çözümler bulabilme yeteneği, kişinin bir amaç için harekete geçebilme, mantıklı düşünebilme ve çevresine uyum sağlayabilme yetisidir (Mayor vd., 2004). Gottfredson (1994) çalışmasında 52 akademisyenin imzalayıp kabul ettiği tanıma göre; “Zekâ, birçok kabiliyetle birlikte, akıl yürütme, plan yapma, sorun çözme, soyut düşünme, karışık fikirleri kavrama, çabuk öğrenme ve tecrübelerden ders almayı içeren genel zihinsel yeteneklerdir. Zekâ, sadece kitaptan öğrenme, dar akademik kabiliyetler elde etme, test çözme başarısı değildir. Zekâ, çevreyi anlamadaki daha geniş kapsamlı ve derin yetenekleri yansıtmaktadır”(Gottfredson, 1994). Hayat boyu öğrenmenin anahtarı olan

zekâ, herhangi bir çevreyi seçme, şekillendirme ve herhangi bir çevreye uyum için gerekli yetenekler bütünüdür. Hayat boyu zekâ manevi bütünlük ve maddi uygunlukla meydana gelir. Ortalama bir zekâyâ sahip birey; kelime ve kavrama bakımından zengin hafızaya sahiplik, kolay öğrenebilme kabiliyeti, bildiklerini yeni problemlerin çözümünde kullanma, mantıklı akıl yürütme, sosyal ve kültürel çevreye uyum için kararlar alma özelliklerine sahip demektir (Akgündüz, 2001). Günümüze değin birçok tanımı ve testi geliştirilen zekâ ile ilgili ilk çalışmalar Alfred Binet ve arkadaşları tarafından 1911 yılında başarısız olma riski taşıyan ilkökul öğrencilerini belirlemek için geliştirildi. Bu test insan zekâsının ölçülebileceğini savunmaktaydı. Alfred Binet zekâyı; kavrama, hüküm verme, akıl yürütme olarak tanımlamaktaydı (Yaylamaz, 2016). Charles Spearman 1927 yılında zekâyı genel ve özel yetenekten oluşan çift faktör kuramı ile açıklarken, Luis Thurstone 1938 yılında 9 ayrı yeti ile ifade etmiştir. Donald Olding Hebb 1942 yılında zekâyı; akışkan (biyolojik kapasite) ve kristalize (yetenekler) ile ifade etmiştir. 1963 yılında Jean Piaget ise, zekânın gelişimi ve işleyişini biyolojik modellemeyle açıklamıştır. 1964 yılında Joy Paul Guilford zekâyı 5 faktör (bilmek, hafıza, alternatif üretme, rasyonel üretim ve değerlendirme) ile açıklamıştır. 1985 yılında Robert Jeffrey Stenberg ise üçlü zekâ kuramını ortaya atmıştır (Avunduk, 2016). Howard Gardner Zihnin Çerçevesi adlı kitabında zekâyı; değişen dünyada yaşamak ve değişimlere ayak uydurmak amacı ile her bireyin kendine has yetenekleri ve becerileri olarak ifade etmiştir. Onun çoklu zekâ kuramını ortaya atarak geliştirdiği kuramı 8 zekâ alanından oluşmaktadır. Bunları; 1. Sözel-Dilsel Zekâ, 2. Mantıksal-Matematiksel Zekâ, 3. Bedensel-Kinestetik Zekâ, 4. Müziksel-Ritmik Zekâ, 5. Görsel-Uzamsal Zekâ, 6. Sosyal-Kişilerarası Zekâ, 7. İçsel-Kişisel Zekâ, 8. Varoluşçu-Doğa Zekâsı olarak ifade etmektedir (Gardner, 2010).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin mevcut vicdani zeka düzeylerinin tespit edilerek literatüre katkı sağlamak ve öneriler getirmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model çok sayıda oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 yılında Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğrencilerden, kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemiyle seçilmiş ve yaşları 18-29 arasında değişen 467'si erkek ve 336'sı kadın olmak üzere toplam 803 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Vicdani Zeka Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, aktif olarak spor yapma durumu, yaptığı spor gibi değişkenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zeka Düzeylerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Erkek	467	58,2
	Kadın	336	41,8
Yaş	18-21 yaş	322	40,1
	22-25 yaş	405	50,4
	26-29 yaş	76	9,5
Bölüm	Beden Eğitimi Öğretmenliği	166	20,7
	Antrenörlük Eğitimi	235	29,3
	Spor Yöneticiliği	207	25,8
	Rekreasyon Eğitimi	195	24,3
Sınıf	1 sınıf	195	24,3
	2 sınıf	226	28,1
	3 sınıf	180	22,4
	4 sınıf	202	25,2
Aktif Olarak Spor Yapma Durumu	Evet	441	54,9
	Hayır	362	45,1
Yaptığı Spor	Bireysel Spor	332	41,3
	Takım Sporu	471	58,7

Tablo 1’ de katılımcılar cinsiyetlerine göre incelendiğinde %58.2 ‘sinin erkek, %41.8’ inin kadın olduğu görülmektedir. Katılımcılar yaş gruplarına göre incelendiğinde; %40.1’ inin 18-21 yaş, %50.4’ ünün 22-25 yaş ve %9.5’ inin 26-29 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar bölümlerine göre incelendiğinde %20.7’ sinin beden eğitimi öğretmenliği, %29.3’ ünün antrenörlük eğitimi, %25.8’ inin spor yöneticiliği ve %24.3’ ünün rekreasyon eğitimi bölümü olduğu görülmektedir. Katılımcılar sınıflarına göre incelendiğinde %24.3’ ünün 1.sınıf, %28.1’ inin 2.sınıf, %22.4’ ünün 3.sınıf ve %25.2’ sinin 4.sınıf olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar aktif spor yapma durumuna göre incelendiğinde; %54.9’unun aktif spor yaptığı ve %45.1’ inin aktif spor yapmadığı görülmektedir. Katılımcılar yaptıkları sporlara göre incelendiğinde %41.3’ ünün bireysel spor yaptığı ve %58.7’ sinin takım sporu yaptığı görülmektedir. Katılımcılar genel ağırlıklı not ortalamalarına göre incelendiğinde; %6.5 ‘inin 1.25-1.99, %64.9’ unun 2.00-2.99 ve %28.6’ sının 3.00-4.00 genel ağırlıklı not ortalaması olduğu tespit edilmiştir.

Vicdani Zeka Ölçeği

Akti ve ark. (2017). tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Vicdani Zeka Ölçeği 5’li likert tipinde 32 maddeden oluşmaktadır. Vicdani Zeka Ölçeği 446 örneklem grubu üzerinden geliştirilmiş ve 1546 örneklem üzerinden de güvenilirlik ve geçerlilik analizi yapılmıştır. Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile 7 faktörlü bir yapı ile toplam varyansın %58,514’ü açıklanmaktadır. Faktörlere ait isimlerin sırasıyla; 1. Etik Değerler, 2. Ahlâki Duyarlılık, 3. Yaratıcıya Karşı Sorumluluk, 4. Merhamet, 5. Bilinçli Farkındalık, 6. Toplumsal Duyarlılık ve 7. Bilgelik olarak adlandırılması uygun görülmüştür. Yapılan istatistiksel analizler sonucu faktör yük değerlerinin yüksek olması ile (0,45-0,86) ölçeğin yapı geçerliliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 32 iken en yüksek puan 160’tır. Ölçekte 1, 2, 3, 4 ve 5. sorular tersten kodlanmıştır.

Verilerin Analizi

Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanlarının dağılımlarını belirlemek için Kolmogrov Smirnov ve Çarpıklık Basıklık değerleri incelenmiştir. Elde Edilen sonuçlar verilerin dağılımı +/-1 aralığında tespit edilmiştir. Büyüköztürk (2007) bu değerlerin +/-1 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmaması şeklinde yorumlanmaktadır.

Bu sonuçlara göre elde edilen verilerin karşılaştırılması için parametrik test istatistikleri kullanılmıştır. (Ölçeklerden elde edilen puanlarının karşılaştırılması için cinsiyet, aktif spor yapma durumu ve yapılan spor türü değişkenlerine göre bağımsız t test istatistiği kullanılırken, yaş, öğrenim görülen bölüm, sınıf ve genel ağırlıklı not ortalaması değişkenlerine göre karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi test istatistiği kullanılmıştır Tek yönlü varyans analizi istatistiği sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen alt boyutlarda

ikili karşılaştırma için homojen dağılım gösteren ve grup sayılarının eşit olmadığı ikili karşılaştırmalarda kullanılan LSD test istatistiği kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Ölçeğinden Elde Edilen Puanlarının Betimsel İstatistiği

Vicdani Zeka	n	Minimum	Maximum	X	ss
Etik Değerler	803	5,00	25,00	16,47	5,11
Ahlaki Değerler	803	5,00	25,00	20,39	4,42
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	803	4,00	20,00	15,97	3,49
Merhamet	803	5,00	25,00	20,78	4,50
Bilinçli Farkındalık	803	5,00	25,00	20,23	4,09
Toplumsal Duyarlılık	803	4,00	20,00	16,25	3,48
Bilgelik	803	4,00	20,00	16,33	3,30
Vicdani Zeka	803	48,00	160,00	126,42	20,57

Tablo 2'de görüldüğü gibi; katılımcıların etik değerler puanına ait ortalamaları 16.47, ahlaki değerler puanına ait ortalamaları %20.9, yaratıcıya karşı sorumluluk toplam puanına ait ortalamaları 15.97, merhamet toplam puanına ait ortalamaları 20.78, bilinçli farkındalık puanına ait ortalamaları 20.23, toplumsal duyarlılık puanına ait ortalamaları 16.25, bilgelik puanına ait ortalamaları 16.33 ve vicdani zeka toplam puanına ait ortalamaları 126.42 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ	Cinsiyet	n	X	ss	t	p	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Erkek	467	16,28	5,09	-1,242	,215	0,09
	Kadın	336	16,73	5,13			
Ahlaki Değerler	Erkek	467	19,93	4,56	-3,560	,000	0,25
	Kadın	336	21,04	4,14			
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Erkek	467	15,61	3,61	-3,482	,001	0,25
	Kadın	336	16,47	3,24			
Merhamet	Erkek	467	20,21	4,55	-4,246	,000	0,30
	Kadın	336	21,57	4,31			
Bilinçli Farkındalık	Erkek	467	19,88	4,17	-2,849	,004	0,20
	Kadın	336	20,71	3,93			
Toplumsal Duyarlılık	Erkek	467	15,79	3,56	-4,441	,000	0,31
	Kadın	336	16,88	3,26			
Bilgelik	Erkek	467	16,02	3,36	-3,210	,001	0,23
	Kadın	336	16,77	3,16			
Vicdani Zekâ	Erkek	467	123,72	20,72	-4,439	,000	0,31
	Kadın	336	130,18	19,79			

Tablo 3 incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetlerine göre etik değerler skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Katılımcıların cinsiyetlerine göre ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgelik ve vicdani zekâ skorlarında cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p < 0.05$). Cinsiyete göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d < 0.50$).

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Gruplar Arası	96,688	2	48,344	1,856	,157	-	0,27
	Gruplar İçi	20839,253	800	26,049				
	Toplam	20935,940	802					
Ahlaki Değerler	Gruplar Arası	60,630	2	30,315	1,554	,212	-	0,22
	Gruplar İçi	15609,228	800	19,512				
	Toplam	15669,858	802					
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Gruplar Arası	35,306	2	17,653	1,455	,234	-	0,20
	Gruplar İçi	9706,916	800	12,134				
	Toplam	9742,222	802					
Merhamet	Gruplar Arası	102,756	2	51,378	2,551	,079	-	0,25
	Gruplar İçi	16111,229	800	20,139				
	Toplam	16213,985	802					
Bilinçli Farkındalık	Gruplar Arası	27,953	2	13,976	,837	,433	-	0,27
	Gruplar İçi	13361,885	800	16,702				
	Toplam	13389,838	802					
Toplumsal Duyarlılık	Gruplar Arası	64,859	2	32,430	2,696	,068	-	0,17
	Gruplar İçi	9623,327	800	12,029				
	Toplam	9688,187	802					
Bilgelik	Gruplar Arası	80,297	2	40,148	3,717	,025	18-21 26-29	0,28
	Gruplar İçi	8641,250	800	10,802				
	Toplam	8721,547	802					
Vicdani Zekâ	Gruplar Arası	1049,819	2	524,910	1,241	,290	-	0,12
	Gruplar İçi	338359,750	800	422,950				
	Toplam	339409,569	802					

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların etik değerler, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık ve vicdani zekâ skorlarında yaş değişkenine göre gruplar arası ve gruplar içinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Katılımcılar bilgelik skorları arasında ise 18-21 yaş ve 26-29 yaş skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Yaşlara göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d<0.50$).

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Gruplar Arası	1055,143	3	351,714	14,135	,000	a/b-c b-c c-d	0,25
	Gruplar İçi	19880,798	799	24,882				
	Toplam	20935,940	802					
Ahlaki Değerler	Gruplar Arası	746,152	3	248,717	13,316	,000	a/b-c-d b/c c/d	0,28
	Gruplar İçi	14923,706	799	18,678				
	Toplam	15669,858	802					
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Gruplar Arası	238,780	3	79,593	6,692	,000	a/d b/c c/b-d	0,11
	Gruplar İçi	9503,442	799	11,894				
	Toplam	9742,222	802					
Merhamet	Gruplar Arası	862,239	3	287,413	14,959	,000	a/c-d b/c d/c	0,39
	Gruplar İçi	15351,746	799	19,214				
	Toplam	16213,985	802					
Bilinçli Farkındalık	Gruplar Arası	304,397	3	101,466	6,196	,000	a/d b/c c/d	0,40
	Gruplar İçi	13085,441	799	16,377				
	Toplam	13389,838	802					
Toplumsal Duyarlılık	Gruplar Arası	327,224	3	109,075	9,310	,000	a-d b/c c/d	0,38
	Gruplar İçi	9360,963	799	11,716				
	Toplam	9688,187	802					
Bilgelik	Gruplar Arası	326,189	3	108,730	10,348	,000	a/d b/c-d d/c	0,28
	Gruplar İçi	8395,358	799	10,507				
	Toplam	8721,547	802					
Vicdani Zekâ	Gruplar Arası	22971,689	3	7657,230	19,334	,000	a/b-c-d b/c-d d/a-c	0,12
	Gruplar İçi	316437,880	799	396,042				
	Toplam	339409,569	802					

Beden Eğitimi öğretmenliği: a, Antrenörlük Eğitimi: b, Spor Yöneticiliği: c, Rekreasyon Eğitimi: d

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların öğrenim gördükleri bölümlere göre etik değer skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği bölümü ile antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği bölümleri skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği bölümü skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri arasında, katılımcıların ahlaki değerler skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük eğitimi bölümleri ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, grup içinde ise antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği bölümleri skorlarında toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, yaratıcıya karşı sorumluluk skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği bölümleri skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, merhamet skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, grup içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği bölümleri skorlarında, toplamda ise rekreasyon eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, bilinçli farkındalık skorlarında ise gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, toplumsal duyarlılık skorlarında gruplar arasında beden eğitimi öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, toplamda ise spor yöneticiliği ile rekreasyon eğitimi skorlarında, bilgelik skorlarında ise beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile rekreasyon eğitimi bölümleri arasında, gruplar içinde antrenörlük eğitimi ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi skorlarında, toplamda ise rekreasyon eğitimi ile spor yöneticiliği skorlarında, vicdani zekâ skorlarında gruplar arasında ise beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği ve rekreasyon eğitimi bölümleri skorlarında, grup içinde antrenörlük eğitimi bölümü ile spor yöneticiliği, rekreasyon eğitimi bölümleri arasında ve toplamda ise rekreasyon eğitimi ile beden eğitimi öğretmenliği, spor yöneticiliği bölümleri skorlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Öğrenim görülen bölüme göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d < 0.50$).

Tablo 6. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Gruplar Arası	1124,550	3	374,850	15,118	,000**	1/3-4	0,68
	Gruplar İçi	19811,390	799	24,795				
	Toplam	20935,940	802					
Ahlaki Değerler	Gruplar Arası	88,016	3	29,339	1,504	,212	-	0,55
	Gruplar İçi	15581,842	799	19,502				
	Toplam	15669,858	802					
Yaratıcıya Karşı Sorumluluk	Gruplar Arası	47,222	3	15,741	1,297	,274	-	0,38
	Gruplar İçi	9694,999	799	12,134				
	Toplam	9742,222	802					
Merhamet	Gruplar Arası	307,272	3	102,424	5,145	,002**	2-3	0,64
	Gruplar İçi	15906,713	799	19,908				
	Toplam	16213,985	802					
Bilinçli Farkındalık	Gruplar Arası	186,850	3	62,283	3,769	,011*	2-4	0,66
	Gruplar İçi	13202,989	799	16,524				
	Toplam	13389,838	802					
Toplumsal Duyarlılık	Gruplar Arası	222,201	3	74,067	6,252	,000**	1-2	0,50
	Gruplar İçi	9465,985	799	11,847				
	Toplam	9688,187	802					
Bilgelik	Gruplar Arası	92,945	3	30,982	2,869	,036	1-2	0,38
	Gruplar İçi	8628,601	799	10,799				
	Toplam	8721,547	802					
Vicdani Zekâ	Gruplar Arası	9470,816	3	3156,939	7,645	,000**	1-4	0,16
	Gruplar İçi	329938,753	799	412,940				
	Toplam	339409,569	802					

Tablo 6 incelendiğinde; katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet toplam skorlarında, bilinçli farkındalık gruplar içi ve toplam skorlarında, toplumsal

duyarlılık toplam skorlarında bilgelik toplam skorlarında ve vicdani zekâ toplam skorlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre etik değerler skorlarında gruplar arası skorlarında 1.sınıf ile 3.sınıf, 4.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 3. ve 4.sınıf skorlarında, toplam skorlarında ise 3.sınıf ile 4.sınıf skorlarında, merhamet skorlarında gruplar arasında 2.sınıf ile 3.ve 4.sınıf skorlarında, gruplar içi skorlarında 3.sınıf ve 2.sınıf skorlarında, bilinçli farkındalık skorlarında gruplar arasında 2.sınıf ve 4.sınıf skorlarında, toplumsal duyarlılık skorlarında 1.sınıf ve 2.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 3. ve 4.sınıf skorlarında, bilgelik skorlarında gruplar arasında 1.sınıf ile 2.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 4.sınıf skorlarında, vicdani zekâ skorlarında gruplar arasında 1.sınıf ile 4.sınıf skorlarında, gruplar içinde 2.sınıf ile 3.sınıf,4.sınıf skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$).Öğrenim görülen sınıf düzeyine göre vicdani zekâ alt boyutlarından etik değerler, ahlaki değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık etki değerlerinin orta düzeyde olduğu tespit edilirken; yaratıcıya karşı sorumluluk, bilgelik, vicdani zekâ etkililik değerlerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d<0.50$).

Tablo 7. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Vicdani Zekâ Düzeylerinin Yaptıkları Spor Branşına Göre Karşılaştırılması

Vicdani Zekâ	Spor Türü	n	X	ss	t	p	Etki Büyüklüğü
Etik Değerler	Bireysel	332	16,82	5,27	1,636	,102	0,12
	Takım	471	16,22	4,99			
Ahlaki Değerler	Bireysel	332	20,91	4,26	2,766	,006*	0,20
	Takım	471	20,03	4,50			
Yaratıcıya Sorumluluk	Bireysel	332	16,22	3,53	1,736	,083	0,12
	Takım	471	15,79	3,44			
Merhamet	Bireysel	332	21,33	4,11	2,933	,003*	0,21
	Takım	471	20,39	4,71			
Bilinçli Farkındalık	Bireysel	332	20,63	3,81	2,355	,019*	0,17
	Takım	471	19,94	4,25			
Toplumsal Duyarlılık	Bireysel	332	16,74	3,09	3,410	,001*	0,24
	Takım	471	15,90	3,69			
Bilgelik	Bireysel	332	16,74	3,08	3,001	,003*	0,21
	Takım	471	16,04	3,42			
Vicdani Zekâ	Bireysel	332	129,40	19,37	3,471	,001*	0,25
	Takım	471	124,32	21,15			

Tablo 7 incelendiğinde; katılımcılar yaptıkları sporlara göre incelendiğinde etik değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Katılımcılar yaptıkları sporlara göre incelendiğinde ahlaki değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgelik ve vicdani zekâ skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğrenim görülen bölüme göre vicdani zekâ alt boyutlarının etki büyüklüğü incelendiğinde etkisinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Cohen's $d<0.50$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sunulan bu çalışmada katılımcıların cinsiyet değişkenine göre vicdani zekâ düzeyleri incelendiğinde; etik değerler alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilemezken, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgelik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anlamlı olan farklılıklar incelendiğinde kadın öğrencilerin puanları erkek öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular çeşitli araştırmacılar tarafından desteklenmektedir. Literatür incelendiğinde cinsiyetlere göre zekâ puanlarının da anlamlı farklılığın olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Ergin (2000) ve Börekçi (2002) yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyetlere göre zekâ puanlarının anlamlı olduğu ve erkeklerin zekâ puanlarının kadınlardan yüksek olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın olmadığı çalışmalarda literatürde bulunmaktadır. Çoban, Karademir, Açak ve Devocioğlu (2010), Sonmaz (2002) Alpullu, Uslu, ve Demir (2010) Adiloğulları (2011), Gujjar, Naoreen, Aslam ve Khatrak (2010) yapmış oldukları çalışmada zekânın cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık olmadığını fakat erkeklerin zekâ seviyelerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu belirirken; Baltaş'ın (1999) ve Goleman (2000), yapmış

olduğu çalışmalarda cinsiyetler arasında anlamlı farklılıktan ziyade gruplar arasındaki benzerliklerin olduğunu saptamışlardır.

Katılımcıların yaş değişkenine göre vicdani zekâ düzeyler incelendiğinde; bilgeliğin alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanırken, etik değerler, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık alt boyutlarında istatistiksel olarak herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Bilim adamlarına göre, duygusal zekâ becerilerinin % 50'si doğuştan gelse de öğrenilebilir becerilerdir. Herkes doğuştan gelen yetenekleri ne olursa olsun duygusal becerileri öğrenebilir (Roitman,1999). Bir başka deyişle, insanların duygusal zekâsı geliştirilebilir. Ancak bunun ön şartı, bireyin kendisiyle ilgili farkındalığıdır. Bu da insanların yaşları ilerledikçe, insanlar olgunlaştıkça ve kendilerini tanıdıkça mümkün olmaktadır. Karademir vd. (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda, yaşa bağlı olarak öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Çoban vd. (2010), bu durumun yaşın ilerlemesiyle birlikte bireylerin olgunluk sürecine girmeleri ve olaylara daha gerçekçi yaklaşım yaşamın gereklerine daha başarılı uyum sağlamaları ile açıklanabileceğini ifade etmektedirler. Toronto, Buffalo ve New York'ta Multi Health System Inc. tarafından 3831 kişi üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, insanlar yaşlandıkça duygusal zekâları da artmaktadır. Bar-On'un geliştirdiği duygusal zekâ ölçeği kullanılarak çeşitli yaş gruplarından insanlarla yapılan çalışmada, duygusal zekâ skorunun, yaşın artmasıyla birlikte, belli oranda yükseldiği ve 50'li yaşların ortasında en üst düzeye ulaştığı sonucu elde edilmiştir. Diğer yandan, IQ'nun da, 19-20 yaşlarında en üst seviyeye çıktığı ve yaş ilerledikçe düştüğü bilinmektedir. Araştırmayı yürüten Dr. Stein'e göre, duygusal olgunluğa, geçen zaman ve yaşanan deneyimlerle ulaşılmaktadır (Stein ve Book, 2003). Mayer, Caruso, Salovey (1999) Ardahan (2012), Çoban vd.(2010) yapmış oldukları çalışmalarda yaş arttıkça zekâ düzeyinin arttığını tespit ederken; Chan (2003) Ergin, Kaynak, Pınarcık ve Arslan (2013), Tatar, Tok ve Saltukoğlu (2011) yapmış oldukları çalışmada yaş arttıkça zekâ düzeyinin artmasına yönelik bir anlamlılık tespit edememişlerdir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümleri değişkenine göre vicdani zekâ düzeyler incelendiğinde; etik değerler, ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgeliğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Özdemir (2015), Kızıl (2012), Gürol (2008) ve Alper (2007) yapmış oldukları çalışmalarda öğrenim görülen bölüme göre zekâ düzeylerinin farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmalar üniversiteye giriş sınavı sıralamasının bir birine yakın olduğu bölümlerde yapılırken; sunulan bu çalışmada bölümler arasında anlamlı farklılığın olduğu bunun sebebinin ise beden eğitimi ve spor yüksekokuluna özel yetenek sınavı ile öğrenci alınması ve alınırken üniversite giriş puanlarının yerleştirme puanlarına etkisinin az olduğu koordinasyon ve beceri sınav puanının etkisinin yüksek olmasıyla üniversite giriş puanlarının arasındaki farkın fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre vicdani zekâ düzeyleri incelendiğinde; ahlaki değerler, yaratıcıya karşı sorumluluk alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmazken; etik değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgeliğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Özdemir (2015) ve Deniz ve Yılmaz (2004) tarafından yapılan çalışmalarda öğrencilerin sınıf düzeylerine göre zekâ düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığını tespit ederken; Kızıl (2012) yapmış olduğu çalışmada sınıf düzeyine göre öğrencilerin zekâ düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna varmıştır.

Katılımcıların yaptıkları spor değişkenine göre vicdani zekâ düzeyleri incelendiğinde; etik değerler ve yaratıcıya karşı sorumluluk alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmazken; ahlaki değerler, merhamet, bilinçli farkındalık, toplumsal duyarlılık, bilgeliğin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Torkfar, Abbariki, Rostami ve Karamiyan (2011) tarafından 270 üniversitede okuyan sporcu öğrenciler ile üzerinde yapılan araştırmanın sonuçlarına göre branşlara göre zekâ düzeylerinin farklılaştığını tespit ederken; Taşkın, Taşgın, Başaran ve Taşkın (2010) yapmış oldukları çalışmalarda spor branşlarına göre zekâ düzeylerinde anlamlı farkın olmadığını tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin vicdani zekâ düzeyleri cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm, öğrenim gördükleri sınıf, yaptıkları spor branşına değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Böylece beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri toplumsal yaşamın her anında karşılaştığı problemleri, vicdani zekâ kavramını kullanarak ve problem çözme becerisi sayesinde adil, vicdani boyutta, en kısa sürede ve en etkili, verimli şekilde aşabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

- ❖ Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine zekâ türleri ve özellikle vicdani zekâ kavramının önemini aktarabilmek için ders programlarında yer verilebilir.
- ❖ Öğrencilerin vicdan – akıl arasındaki birleşimi kaybetmemeleri yada düşürmemeleri için zaman zaman seminer, sempozyum vb. düzenlenerek ruhen gelişimin ve vicdan kavramının önemini kavranması sağlanabilir.
- ❖ Öğrenciler öğrendikleri bilimsel bilgileri manevi açıdan kendi özü ile birleştirip refah ve mutluluk açısından olumlu davranışlar gerçekleştirmesi sağlanabilir.
- ❖ Geleceğin istikbali olan öğrenciler vicdani zekâ açısından anlamlı davranışlar sergileyerek toplumun her kesiminde yok olmaya başlayan duygu ve maneviyat düzeyleri arttırılabilir.

KAYNAKLAR

- Adiloğulları, İ. (2011). The teachers level of emotional intelligence some of the demographic variables for investigation. *Educational Research and Reviews*, 6(13), 786-792.
- Akgündüz, A. (2001). *Dabninin El Kitabı*. Genç Beyin Yayınları, İstanbul, 13.
- Aktı, Ü., Giderler C, Duran C, Behdioğlu S, ve Boz D. (2017). Vicdani zekâ ölççeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 329-349.
- Alper, D. (2007). *Psikolojik danışmanlar ve sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri-iletişim ve empati becerilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Alpullu, A., Uslu, A. ve Demir, G. (2010). Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal zekâ farkındalıklarının incelenmesi. *11th International Sports Sciences Congress*, Antalya 10 to 12 October 2010.
- Ardahan, F. (2012). Doğa yürüyüşü yapanların yaşam doyum düzeyleri ile duygusal zekâ ve yaşam doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2 (1), 11-19.
- Avunduk, Y. (2016). *Duygusal zekânın iş performansı üzerindeki etkisi: tıp doktorları ile toplu ulaşım şoförleri üzerinde karşılaştırmalı alan uygulaması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul.
- Baltaş, A. (1999). *Duygusal zekâ yeterlilikleri*. Erişim tarihi: 12.08.2018, <http://duygusalzekâ.com/>.
- Benazus, H. (2012). *En Güçlü Tanık Vicdan*, Bizim Kitaplar, İstanbul, 24-26.
- Bilgiz M (2007): *Kur'an Açısından Vicdan ve Değeri*, Beyan Yayınları, İstanbul, 14.
- Börekeçi, A. G. (2002). *Çalışma ortamlarında duygusal zekâ uygulamadan bir örnek*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (7.Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 40.
- Chan, D.W. (2003). Dimensions of emotional intelligence and their relationships with social coping among gifted adolescents in Hong Kong. *Journal of Youth And Adolescence*, 32(6), 409-418.
- Çoban, B., Karademir, T., Açıık, M. ve Devcioğlu, S. (2010). The emotional intelligence of students who are sitting a special-ability examination. *Social Behavior and Personality*, 38(8), 1123-1134.
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ergin, B., Kaynak, K.B., Pınarcık, Ö. ve Arslan, E. (2013). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 75-83.
- Ergin, F. E. (2000). *Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zekâ düzeyi ile 16 kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gardner, H. (2010). *Zihin Çerçevesi-Çoklu Zekâ Kuramı*, (çev. Ebru Kılıç), Alfa Yayınları, İstanbul. 103.
- Goleman, D. (2000). *İş Başında Duygusal Zekâ*. 2. Basım. Varlık Yayınları, İstanbul.
- Gottfredson, L.S. (1994). Mainstream Science on Intelligence: An Editorial with 52 Signatories, History, and Bibliography. *Wall Street Journal*, December 13.
- Gujjar, A.A., Naoreen B, Aslam S. ve Khattak Z.I (2010). Comparison of the emotional intelligence of the university students of the punjab province. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, 2, 847-853.

- Gürol, Ö. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İmamoğlu, A. (2010). Vicdan kavramının psiko-sosyal tahlili. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5,(1) 131.
- Karademir, T., Döşylmaz, E., Çoban, B. ve Kafkas, M. E. (2010). Beden eğitimi ve spor bölümü özel yetenek sınavına katılan öğrencilerde benlik saygısı ve duygusal zekâ. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (2), 653-674.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları. Ankara, 207.
- Kasapoğlu, A. (2003). Kur'an'a göre vicdanın kaynağı ve işlevleri. *Akademik Araştırma Dergisi*, 18, 131-132.
- Kızıl, Ş. (2014). *Öğretmenlerin Duygusal Zekâları ile Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızıl, Z. (2012). *Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekâlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, Z.H. (2015). *Vicdanın ahlâkî ve teolojik temelleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara.
- Mayer, J.D., Caruso, D. ve Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27, 267-298.
- Mayor. J.D., Salovey P. ve Caruso D.R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 194.
- Özdemir M. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâları ile yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Roitman, J.D. (1999). *Emotional Intelligence: The Heart is Smarter than The Brain*. University of Colorado, USA.
- Saltuklu, Z. (2016). *Vicdan*, Fenomen Yayınları, 3. Baskı, Kayseri, 10.
- Sami, Ş. (2004). *Kâmûs-i Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1486.
- Sonmaz, S. (2002). *Problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Stein, S. J. ve Book, H. E. (2003). *EQ-Duygusal Zekâ ve Başarının Sırrı*. Özgür Yayınları, İstanbul.
- Taşkın, A. K., Taşğın, Ö., Başaran, M. H. ve Taşkın, C. (2010). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12 (2), 98-103.
- Tatar, A., Tok, S. ve Saltukoğlu, G. (2011). Gözden geçirilmiş Shutte duygusal zekâ ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 21(4), 325-338.
- Tokmakoglu, G. (2012). *Benlik, Bilinç ve Vicdan*, İz Yayıncılık, İstanbul, 77-79.
- Torkfar, A., Abbariki, Z., Rostami, A. G. and Karamiyan, E. (2011). Reviewing relationship between emotional intelligence and competitive anxiety in athlete students, in individual and group fields. *World Applied Sciences Journal*, 15 (1), 92-99.
- Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük, www.tdk.gov.tr
- Yaylamaz, S. (2016). *Okuma Zekâsı (RIQ)*, Hayat Yayınları, 17. Baskı, İstanbul, 19.

ISSN: 2636-848X

**Türk Spor Bilimleri
Dergisi**
Türk Spor Bil Derg

Cilt 1, Sayı 2
Ekim 2018, 89-97

The Journal of Turkish
Sport Sciences
J Turk Sport Sci

Volume 1, Issue 2
October 2018, 89-97

Mehmet Fatih YÜKSEL¹

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
E-mail:
yükselmehmetfatih@gmail.com

Geliş Tarihi: 12.10.2018

Kabul Tarihi: 25.10.2018

ORİJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

15 Yaş Altı Kadın Badmintoncuların Korttaki Pozisyonlarına Göre Vuruş Çeşitliliğinin İncelenmesi

Özet

Bu çalışmanın temel amacı 15 yaş altı uluslararası seviyedeki sporcuların vuruş çeşitliliği ve sıklıklarını belirlemek, sayı kazandıran ve hatalı yapılan vuruşların analizini yapmaktır. Bunun yanı sıra sayı kazandıran ve hatalı yapılan vuruşları bölgelere göre değerlendirmek ve böylece hatalı yapılan vuruşlardaki hata oluşum nedenlerinin belirlenmesidir. Yapılan çalışmada, 6 ülkenin (Türkiye, Azerbaycan, Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan, Gürcistan) katıldığı 5. Uluslararası Rumi Çocuk Spor Oyunları 15 yaş altı tek bayan (yaş ortalaması; 14,45 ± 0,32) müsabakaları incelendi. 7 tek bayan müsabakası iki kamera yardımı ile izlendi. 2071 vuruşun bölgelere göre analizi yapıldı. İstatistiksel değerlendirme, SPSS 21.0 programında frekans analizi ile gerçekleştirildi. Araştırma sonucunda, sporcuların en çok lift (% 22,1) ve net-drop (% 20,1) vuruşlarını kullandıkları tespit edildi. Ayrıca, sayı kazandıran vuruşlarda smaç vuruşunu (% 26,6) tercih ettikleri gözlemlendi. Bunun yanı sıra en çok net-drop (% 20,2) vuruşunda hata yaptıkları ve hatalı vuruş alanlarında ise en çok file hatası (% 51,7) yaptıkları belirlendi. Sonuç olarak özellikle alt yaş gruplarında çalışan antrenörlerin, oyuncuların sayı kazandıran ve hatalı vuruş yaptığı bölgeleri dikkate alması ve en çok hatanın kaydedildiği file hatasını azaltmaya yönelik çalışmalarını yapmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Badminton, vuruş çeşitliliği, analiz

Examination of Hit Variety of Under-15 Female Badminton Players Depending on Their Positions on the Court

Abstract

There are various hit options in badminton sport. The players basically perform their hits in each part of the badminton court, which is divided into three areas (front-middle-back). It was considered important that examining scoring and failing hits of the players regarding their positions on the court and analyzing statistical distribution of their hits would contribute to the training programs. The main objective of this study is to determine the hit variety and frequency of the international level under-15 players and to analyze the scoring and failing hits. Besides, to evaluate the analysis of scoring and failing hits according to the positions of the players, thus to determine the reason behind the failing hit. In this research study, under-15 (average age; 14,45 ± 0,32) Women's Singles (WS) competitions were examined in the 5th International Rumi Child Sports Games, in which 6 countries (Turkey, Azerbaijan, Bulgaria, Macedonia, Serbia, and Georgia) participated. Seven WS competitions were examined via two cameras from different perspectives. 2071 hits were analyzed according to the positions of the players who made the hits. The statistical evaluation was carried out by means of frequency analysis in SPSS 21.0 program. At the end of the research study, it was determined that the players mostly perform lift (22,1 %) and net-drop (20,1 %) hits. Moreover, it was observed that they preferred smash (26,6 %) among scoring hits. Besides, it was detected that the players mostly failed in net-drop (20,2 %) hits, and that the most frequent fault was net fault (51,7 %) among the failed hits. As the conclusion, it is suggested that the trainers working with younger groups should consider the areas on the court that the players make the scoring/failing hits and should make exercises to minimize the net faults on the areas that the most faults were recorded.

Keyword: Badminton, hit variety, analysis

Atf için; Yüksel, M.F. (2018) 15 yaş altı kadın badmintoncuların korttaki pozisyonlarına göre vuruş çeşitliliğinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 89-97.

Bu araştırmanın bir bölümü, 25-27 Nisan 2018 tarihleri arasında Ukrayna/Lviv'de gerçekleştirilen 6. Uluslararası Bilim, Kültür ve Spor Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur

GİRİŞ

Tarihsel kökenleri itibariyle çok eski bir geçmişi olan ve bugün modern olimpiyatların programında yer alan badminton, bir filenin iki eşit sahaya böldüğü dikdörtgen bir kort üzerinde iki veya dört kişi ile oynanabilen, sıçramalara, yön değiştirmelere ve hızlı kol hareketlerine ihtiyaç duyulan ve temasın olmadığı bir raket sporudur (Sucharitha, Reddy ve Madhavi, 2014; Vicen, Del Coso, Millan, Salinero ve Abian, 2012). Günümüzde Uluslararası Badminton Federasyonuna 189 ülke üye olup, 2016 yılı itibariyle de bu spor branşında dünya genelinde 111 milyon lisanslı sporcu bulunmaktadır (BWF, 2018). Ayrıca badminton topunun maksimal hızının 421 km/saat olarak ölçüldüğü ve dünyanın en hızlı topu olduğu belirtilmiştir (Bankosz, Nawara ve Ociepa, 2013; Huynh, 2011).

Badminton, en yoğun rekabet sporlarından biridir ve teknik, taktik, fizyolojik ve psikolojik gibi oyuncularının performansını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır (Xie vd., 2001). Badmintonun, karşılıklı vuruşların gerçekleştiği bir spor dalı olduğu göz önünde bulundurulduğunda ralli süresince rakibin gerçekleştirdiği her vuruş sonrasında topun geri gönderilmesi için sahanın her yerinde ve uygun pozisyonda top ile raketin buluşturulması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Badminton sporunda pek çok farklı vuruş seçenekleri mevcuttur. Badmintona özgü vuruş tekniklerinin çok fazla olmasının doğal sonucu olarak sporcuların farklı vuruş tekniklerini belirli bir planlama içerisinde öğrenmeleri gerekmektedir (Salman ve Salman, 2009). Sporcular, vuruşlarını temel olarak 3 bölgeye (ön-orta-arka) ayrılan badminton kortunun her bölgesinden gerçekleştirmektedirler ve bölgelere göre de vuruş teknikleri değişebilmektedir. Oyun esnasında çok hızlı düşünmek ve rakibin duruş pozisyonu dikkate alınarak gerekli hamlelerin yapılması açısından taktik anlayış, hedeflenen noktalara topu gönderebilmek için de teknik özellikler önemlidir. Ancak teknik ve taktiksel seçimlerin düzgün ve kolay bir şekilde uygulanabilmesi için de doğru zamanda doğru yerde olabilmek gereklidir. Sporcunun oyun esnasında gerçekleştirdiği teknik vuruş ve taktiksel seçimler ralinin ve müsabakanın kazanılmasında ya da kaybedilmesinde önem arz etmektedir.

Müsabaka analizleri, uzun ya da kısa vadede uygulanacak stratejiler doğrultusunda spor müsabakalarında gerçekleştirilen hareketler ile ilgili bilgileri toplayan, bunları uygulanması planlanan antrenmanın yöntemini, içeriğini belirleme gibi amaçlar doğrultusunda organize eden ve bireysel olarak oyuncuların performansında arzu edilen değişiklikleri gerçekleştirebilmek için kullanılabilen önemli araçlardır. Ayrıca antrenman vasıtasıyla çözülebilecek birçok problem de müsabaka analizi yoluyla elde edilebilmektedir (Işık ve Gencer, 2007; Müniroğlu ve Deliceoğlu, 2008). Son yıllarda hemen hemen her spor dalında müsabaka ve oyuncu analizi ile ilgili araştırmalarda (Adıgüzel, Karaçam ve Kırkaltı, 2018; Ferrari, Vaz, Sousa, Couceiro ve Dias, 2018; Gürkan, Göral ve Saygın, 2017; Paulauskas, Masiulis, Vaquera, Figueira ve Sampaio, 2018; Silva, Lacerda ve Joao, 2014; Wan ve Tan, 2017) artışlar görülmekte ve hedeflenen başarıya ulaşabilmek için de antrenman kapsamı ve müsabaka stratejileri yönünden gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Ulaşılabilen literatür bulgularında; badminton sporcularının fiziksel, fizyolojik ve psikolojik özellikleri bakımından pek çok araştırma görülmektedir. Bununla birlikte, badminton sporunun genel karakteristik özelliklerini analiz yönüyle değerlendirmeye yönelik olarak, oyun kazandıran vuruşların bölgesel dağılımının cinsiyet faktörü açısından inceleyen (Salman ve Salman, 2009), 21 ve 15 sayılı oyun sistemleri arasındaki farklılıkları gözlemleyen (Ming, Keong ve Ghosh, 2008), video ve bilgisayar program destekli vuruş ve antrenman stratejilerinin geliştirilmesini amaçlayan (Chu ve Situmeang, 2017; Liu, Han ve Xiao, 2017) ve uluslararası ve olimpiyat oyunlarındaki badminton müsabakalarının genel analizini yapan yararlı çalışmalar (Abdullahi ve Coetzee, 2017; Abian-Vicen, Sanchez ve Abian, 2018; Arslanoğlu, Arslan ve Şenel, 2009; Chiminazzo, Barreira, Luz, Saraiva ve Cayres, 2018; Şenel ve Eroğlu, 2005) da dikkat çekmektedir. Mevcut literatür bulgularının yanı sıra sporcuların gerçekleştirdikleri vuruşların sayısal dağılımının analizinin yapılması ve özellikle sayı kaybetmeye neden olan hatalı vuruşlar ile sayı kazandıran vuruşların bölgeler dikkate alınarak incelenmesinin antrenman programlarına katkı sağlamada önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı 15 yaş altı uluslararası seviyedeki sporcuların vuruş çeşitliliği ve sıklıklarını belirlemek, sayı kazandıran ve sayı kaybedilmesine neden olan hatalı vuruşların analizini yapmaktır. Bunun yanı sıra sayı kazandıran ve kaybettiren vuruşları bölgelere göre değerlendirmek ve böylece hatalı yapılan vuruşlardaki hata oluşum nedenlerinin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Yasal İzinler

Araştırmanın uygulanmasında herhangi bir sakınca olmadığına dair organizasyon komitesinden ve ülke temsilcilerinden gerekli izinler alındı. Araştırmaya katılan gönüllülerin, kişisel bilgi ve onam formunu doldurmaları sağlandı.

Araştırma Grubu

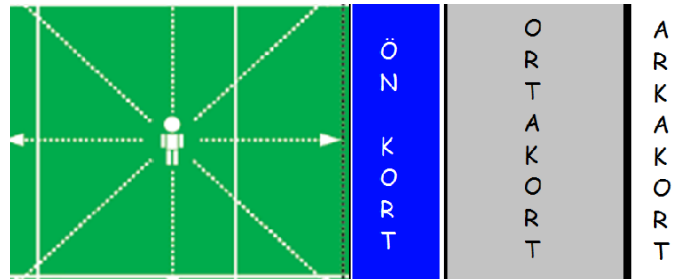
Araştırma, 5. Uluslararası Rumi Çocuk Spor Oyunlarına katılan 6 ülke (Türkiye, Azerbaycan, Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan, Gürcistan) 15 yaş altı milli takım kadın badminton sporcularının (yaş; $14,45 \pm 0,32$) oynadığı 7 tek bayan müsabakası üzerinde gerçekleştirildi.

Veri Toplama Araçları

Müsabakalar iki kamera yardımı ile kayıt altına alındı. Kameralar kortun arka bölgelerinde diagonal olarak pozisyonlandı. Sporcuların gerçekleştirdikleri vuruşlarda, 7 temel vuruş çeşidi (Clear, smaç, drive, drop, net drop, lift, net-kill) ve blok vuruşu ile birlikte 8 vuruş tekniği dikkate alındı.

Verilerin İşlem Yolu

Sporcular tarafından gerçekleştirilen aldatmaya yönelik ya da vuruş tekniğinin tam olarak sınıflanmadığı ve sporcunun kendisine özgü gerçekleştirdiği bazı özel vuruşlardaki değerlendirme, hangi vuruş tekniği ve amacını içermekteyse o kategoriye dahil edildi. Sporcuların oyunu başlatmak için kullandıkları kısa ya da uzun servisler, gerçekleştirilen araştırma konusu gereği oyun içerisinde yapılan vuruş çeşitleri ile ilgili sayısal dağılımın dikkate alınması sebebiyle gerek oyun kazandıran gerekse oyun kaybettiren vuruş açısından değerlendirmeye alınmadı. Verilerin toplanması sürecinde sporcu özellikleri (teknik, deneyim vb) de gözetilerek grup maçlarından 4 tek bayan, yarı final ve final müsabakaları izlendi. Müsabakalarda sporcuların toplam vuruş sayısı, çeşidi ve bölgeleri, oyun kaybettiren hatalı vuruş ile oyun kazandıran vuruş çeşitlerinin sayısal dağılımının yanı sıra oyun kaybettirici özellikteki hatalı vuruş sonucunda hata oluşum bölgelerinin analizi gerçekleştirildi. Ayrıca ralli içerisinde gerek teknik gerekse taktik amaca yönelik etkili bir şekilde gerçekleştirilen ve devamında oyunun kazanılması durumunda sayı kazandıran son vuruş ya da bazı hatalı vuruşları takiben kaybedilen oyunlarda son hatalı vuruşun gerçekleştiği teknik vuruş ve bölge dikkate alındı. Bunun yanı sıra oyun alanı ön, orta ve arka kort olmak üzere üç ana bölgeye ayrıldı (Şekil 1). Servis çizgisi ile file arasındaki alan ön kort bölgesi olarak, servis çizgisi ile çiftler servis çizgisi arasındaki alan orta kort bölgesi olarak ve çiftler servis çizgisi ile arka oyun alanı çizgisi arasındaki alan arka kort bölgesi olarak sınıflandırıldı.

Şekil 1. Badminton oyun alanı bölgeleri

Müsabakalar sonucu elde edilen kamera kayıtları vuruş teknikleri ve bölgeler dikkate alınarak incelendi. Toplam 2071 vuruşun analizi gerçekleştirildi.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 21.0 programı (IBM Corp., Armonk, NY, USA) kullanıldı ve frekans analizi gerçekleştirildi.

BULGULAR

Tablo1. Sporcuların Toplam Vuruş Sayısı ve Çeşitlerinin Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşitleri	Sayısı	% si
Drive	154	7,4
Clear	287	13,9
Smaç	259	12,5
Drop	371	17,9
Net-drop	417	20,1
Lift	457	22,1
Net-kill	25	1,2
Blok	101	4,9
Toplam	2071	100,00

Tablo 1 incelendiğinde, tek bayan sporcularının gerçekleştirdiği 2071 vuruş içerisinde en çok yapılan vuruş çeşidinin % 22,1 (457 adet) ile lift ve % 20,1 (417 adet) ile net drop olduğu belirlendi.

Tablo 2. Sporcuların Toplam Vuruş Sayısı ve Çeşitlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşitleri	Ön kort	Orta kort	Arka kort	Toplam
Drive	11	143	-	154
Clear	-	11	276	287
Smaç	3	168	88	259
Drop	-	36	335	371
Net-drop	417	-	-	417
Lift	399	58	-	457
Net-kill	25	-	-	25
Blok	-	70	31	101
Toplam	855	486	730	2071
Toplam Vuruş Sayısına Oranı	% 41,28	% 23,47	35,25	% 100

Tablo 2 incelendiğinde, tek bayan sporcuların vuruşlarını en çok 855 adet (% 41,28) ile ön kort bölgesinden, en az ise 486 adet (%23,47) ile orta kort bölgesinden gerçekleştirdikleri tespit edildi.

Tablo 3. Sporcuların Oyun Kazandırıcı Vuruşlarının Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşitleri	Sayısı	% si
Drive	32	8,4
Clear	40	10,5
Smaç	101	26,6
Drop	62	16,3
Net-drop	72	18,9
Lift	49	12,9
Net-kill	20	5,3
Blok	4	1,1
Toplam	380	100,00

Tablo 3 incelendiğinde, sporcuların oyun kazandırıcı 380 vuruş içerisinde en çok 101 adet (% 26,6) ile smaç vuruş tekniğini kullanarak sayı kazandıkları belirlendi.

Tablo 4. Sporcuların Oyun Kaybettiren Hatalı Vuruşlarının Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşitleri	Sayısı	% si
Drive	24	7,3
Clear	43	13,2
Smaç	57	17,4
Drop	40	12,2
Net-drop	66	20,2
Lift	52	15,9
Net-kill	2	0,6
Blok	43	13,2
Toplam	327	100,00

Tablo 4 incelendiğinde, sporcuların sayı kaybetmesine neden olan 327 hatalı vuruştan en çok 66 adet (% 20,2) ile net drop, en az ise 2 adet (% 0,6) ile net-kill vuruş tekniğini gerçekleştirdikleri gözlemlendi.

Tablo 5. Sporcuların Oyun Kazandırıcı Vuruş Sayılarının Toplam Vuruş Sayısına Oranı

Vuruş çeşitleri	Oyun kazandırıcı vuruş sayısı (a)	Toplam vuruş sayısı (b)	a/b'nin % si
Drive	32	154	20,78
Clear	40	287	13,93
Smaç	101	259	39,00
Drop	62	371	16,71
Net-drop	72	417	17,26
Lift	49	457	10,72
Net-kill	20	25	80,00
Blok	4	101	3,96
Toplam	380	2071	18,34

Tablo 5 incelendiğinde, sporcuların gerçekleştirmiş olduğu 2071 vuruştan oyun kazandırıcı 380 vuruş (%18,34) içerisinde, oyun kazandıran her bir vuruşun kendi türündeki toplam vuruş sayısına oranında en çok 20 adet (% 80) ile net-kill ve 101 adet (% 39) ile de smaç vuruş tekniğini kullanarak sayı kazandıkları belirlendi.

Tablo 6. Sporcuların Oyun Kaybettiren Hatalı Vuruş Sayılarının Toplam Vuruş Sayısına Oranı

Vuruş çeşitleri	Hatalı vuruş sayısı (a)	Toplam vuruş sayısı (b)	a/b'nin % si
Drive	24	154	15,58
Clear	43	287	14,98
Smaç	57	259	22,00
Drop	40	371	10,78
Net-drop	66	417	15,82
Lift	52	457	11,37
Net-kill	2	25	8,00
Blok	43	101	42,57
Toplam	327	2071	15,78

Tablo 6 incelendiğinde, sporcuların gerçekleştirmiş olduğu 2071 vuruştan oyun kaybetmesine neden olan 327 vuruş (%15,78) içerisinde, oyun kaybettiren her bir vuruşun kendi türündeki toplam vuruş sayısına oranında en çok 43 adet (% 42,57) ile blok ve 57 adet (% 22) ile de smaç vuruş tekniğini kullanarak sayı kaybettikleri tespit edildi.

Tablo 7. Sporcuların Oyun Kazandırıcı Vuruş Sayısı ve Çeşitlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşitleri	Ön kort			Orta kort			Arka kort		
	BVS	OKVS	%	BVS	OKVS	%	BVS	OKVS	%
Drive	11	6	54,54	143	26	18,18	-	-	-
Clear	-	-	-	11	3	27,27	276	37	13,40
Smaç	3	3	100	168	86	51,19	88	12	13,63
Drop	-	-	-	36	8	22,22	335	54	16,11
Net-drop	417	72	17,26	-	-	-	-	-	-
Lift	399	45	11,27	58	4	6,89	-	-	-
Net-kill	25	20	80	-	-	-	-	-	-
Blok	-	-	-	70	3	4,28	31	1	3,22

BVS: Bölgedeki vuruş sayısı,

OKVS: Oyun kazandıran vuruş sayısı

Tablo 7 incelendiğinde, sporcuların gerçekleştirmiş olduğu oyun kazandırıcı vuruşlarda, oyun kazandırıcı vuruş tekniğinin bölgedeki vuruş sayısına oranından bağımsız olarak, ön kort bölgesinde en çok net drop (72 adet), orta kort bölgesinde en çok smaç (86 adet) ve arka kort bölgesinde ise en çok drop (54 adet) vuruş tekniklerini kullandıkları belirlendi.

Tablo 8. Sporcuların Oyun Kaybettiren Hatalı Vuruş Sayısı ve Çeşitlerinin Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşitleri	Ön kort			Orta kort			Arka kort		
	BVS	HVS	%	BVS	HVS	%	BVS	HVS	%
Drive	11	4	36,36	143	20	13,98	-	-	-
Clear	-	-	-	11	4	36,36	276	39	14,13
Smaç	3	-	-	168	17	10,11	88	40	45,45
Drop	-	-	-	36	6	16,66	335	34	10,14
Net-drop	417	66	15,82	-	-	-	-	-	-
Lift	399	47	11,77	58	5	8,62	-	-	-
Net-kill	25	2	8	-	-	-	-	-	-
Blok	-	-	-	70	30	42,85	31	13	41,93

BVS: Bölgedeki vuruş sayısı,

HVS: Hatalı vuruş sayısı

Tablo 8 incelendiğinde, sporcuların gerçekleştirmiş olduğu oyun kaybettiren vuruşlarda, oyun kaybettiren vuruş tekniğinin bölgedeki vuruş sayısına oranından bağımsız olarak, ön kort bölgesinde en çok net drop (66 adet), orta kort bölgesinde en çok blok (30 adet) ve arka kort bölgesinde ise en çok smaç (40 adet) vuruş tekniklerinde oyun kaybettiren hata yaptıkları tespit edildi.

Tablo 9. Sporcuların Oyun Kaybettiren Vuruşlardaki Hata Oluşum Bölgelerinin Hatalı Vuruş Sayılarına Oranı

Hata çeşitleri	Hata oluşum yeri sayısı (a)	Toplam hatalı vuruş sayısı (b)	a/b'nin % si
File hatası	169		51,7
Yan çizgi hatası	88	327	26,9
Arka çizgi hatası	70		21,4
Toplam	327	327	% 100

Tablo 9'da, sporcuların gerçekleştirmiş olduğu oyun kaybettiren vuruşlardaki hata oluşum bölgeleri incelendiğinde, en çok 169 adet (% 51,7) ile file hatası gerçekleştirdikleri belirlendi.

Tablo 10. Sporcuların Oyun Kaybettiren Hatalı Vuruşlarının Bölgelere Göre Sayısal Dağılımı

Vuruş çeşidi sayısı ve %	Ön kort						Orta kort						Arka kort					
	FH		YÇH		AÇH		FH		YÇH		AÇH		FH		YÇH		AÇH	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Drive	2	50	1	25	1	25	12	60	7	35	1	5	-	-	-	-	-	-
Clear	-	-	-	-	-	-	-	-	1	75	3	25	-	-	10	25,6	29	74,4
Smaç	-	-	-	-	-	-	11	64,7	5	29,4	1	5,9	25	62,5	13	32,5	2	5
Drop	-	-	-	-	-	-	5	83,3	1	16,7	-	-	27	79,4	7	20,6	-	-
Net-drop	46	69,7	20	30,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lift	7	14,9	10	21,3	30	63,8	-	-	2	40	3	60	-	-	-	-	-	-
Net-kill	1	50	1	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blok	-	-	-	-	-	-	22	73,3	8	26,7	-	-	11	84,6	2	15,4	-	-

FH: File hatası, YÇH: Yan çizgi hatası, AÇH: Arka çizgi hatası

Tablo 10' da, sporcuların gerçekleştirmiş olduğu oyun kaybettiren vuruş çeşitlerinin, bölgede gerçekleştirilen toplam hata sayıları ve oyun kaybettiren vuruş tekniğindeki hata oluşum bölgeleri (file, yan çizgi ve arka çizgi hatası) ile birlikte değerlendirilerek incelendiğinde, ön kort bölgesinde 66 adet ile en çok net drop vuruş tekniğinde hata yaptıkları ve bu hataların % 69,7'sinin file hatası olduğu, lift vuruş tekniğinde ise 47 adet hata yaptıkları ve bu hataların % 63,8'inin arka çizgi hatası olduğu belirlendi. Orta kort bölgesinde ise 20 adet ile en çok drive vuruş tekniğinde hata yaptıkları ve bu hataların % 60'ının file hatası, % 35'inin ise yan çizgi hatası olduğu tespit edildi. Arka kort bölgesinde de 40 adet ile en çok smaç vuruş tekniğinde hata yaptıkları ve bu hataların % 62,5'inin file hatası ve % 32,5'inin de yan çizgi hatası olduğu gözlemlendi.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan çalışmada, 6 ülkenin (Türkiye, Azerbaycan, Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan, Gürcistan) katıldığı 5. Uluslararası Rumi Çocuk Spor Oyunları 15 yaş altı tek bayan müsabakaları incelendi. 15 yaş altı uluslararası seviyedeki sporcuların vuruş çeşitliliği ve sıklıkları belirlenerek, sayı kazandıran ve sayı kaybedilmesine neden olan hatalı vuruşların analizini yapmak amaçlandı. Bunun yanı sıra sayı kazandıran ve sayı kaybetmeye neden olan hatalı vuruşların bölgeler dikkate alınarak değerlendirilmesi hedeflendi.

Sporcuların gerçekleştirdikleri 2071 vuruş içerisinde en çok tercih ettikleri vuruş çeşidinin lift (% 22,1) olduğu belirlenmiştir. Salman ve Salman (2009)'ın genç badmintoncular üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada da kadın badmintoncuların en çok tercih ettiği vuruş çeşidinin lift (% 23,1) olduğu ve yapılan araştırmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ming vd. (2008)'nin yaptığı araştırmada ise en çok tercih edilen vuruşun clear olduğunu bildirmektedirler. Ancak araştırma bulgularını bir antrenman maçı üzerinden değerlendirdikleri görülmektedir ve bu durumun gerek bölgesel ve oyuncu seviyelerindeki farklılıklardan gerekse resmi müsabaka olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada, sporcular tarafından gerçekleştirilen vuruşlar bölgeler dikkate alınarak incelendiğinde vuruşların en çok kortun ön bölgesinden (% 41,28) ve sırasıyla arka ve orta kort bölgelerinden gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Sporcuların ralli esnasında sürekli kortun ön ve arka bölgelerine hareket

ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca badminton topunun dünyanın en hızlı topu olduğu (Bankosz vd., 2013; Hayashi, Kakuta ve Sekine, 2008; Huynh, 2011) ve ralli içerisinde gerçekleştirilen bir vuruştan sonrasında tekrar topun geri dönüş süresinin 1 saniye civarında olduğunu (Cabello-Manrique ve Gonzalez-Badillo, 2003; Ming vd., 2008) bildirilen araştırmalar da göz önünde bulundurulduğunda oyunun ne kadar hızlı oynandığını sporcuların motorik ve fizyolojik özelliklerinin gelişmiş olmaları gerekliliğini ortaya koymaktadır. Nitekim, Ramos-Alvarez, Del Castillo, Polo, Ramon ve Bosch (2013), Alcock ve Cable (2009), Campos, Daros, Mastrascusa, Dourado ve Stanganelli (2009), Yüksel ve Aydos (2017) ve Singh, Raza ve Mohammad (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları bu tespiti doğrular niteliktedir.

Sporcuların sayı kazandırıcı vuruşları incelendiğinde, sayı kazandıran 380 vuruş içerisinde en çok 101 adet (% 26,6) ile smaç vuruş tekniğini kullandıkları belirlendi. Araştırma konusu gereği oyun kazandırıcı vuruş sayılarının toplam vuruş sayısına oranı incelendiğinde ise net-kill vuruşunun % 80 oranında sayı kazandırma oranına sahip olduğu görülmektedir. Net-kill vuruş tekniği, ön kort bölgesi ve file üstü pozisyonlarda kullanılmaktadır ve 2071 vuruş içerisinde 25 defa kullanıldığı ve % 1,2'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu bulgu toplam vuruş sayısı dikkate alındığında yanıltıcı olabilir. Bununla birlikte mevcut bulgular, ralli esnasında sporcuların ön kort file üstü pozisyonlarda net-kill vuruş tekniğini tercih etmeleri ya da file önü oyunlarda rakibin net-kill vuruşunu engelleyecek bir oyun stratejisi geliştirmeleri gerekliliğini ortaya koymaktadır. Oyuncular ralli esnasında smaç vuruşu ile sayı kazanma fırsatını oluşturabilir ya da rakibin savunma pozisyonunda kalmasını ve savunma pozisyonundan hücum pozisyonuna geçişini engelleyebilir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde badmintonda ralliyi kazanmak için smaç vuruşunun belirleyici bir rol üstlendiği ve en etkili hücum seçeneği olduğu belirlenmiştir. Bu tespit El-Gizawy ve Akl (2014), Rambely, Abas ve Yusof, (2008), Li, Zhang, Wan, Wilde ve Shan (2017), Zhang vd. (2016) ve Salman ve Salman (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları ile de desteklenmektedir. Bununla birlikte kortun arka dip çizgilere yakın bölgelerden vurulan smaç vuruşlarında sayı kazandırma oranının % 13,6, orta kort bölgesinden yapılan smaç vuruşlarında ise sayı kazandırma oranının % 51,2 olduğu ve smaç vuruşunun ralliyi sonlandırabilme adına daha çok orta kort bölgesinden gerçekleştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Hong ve Tong (2000) da kortun arka bölgesinden gerçekleştirilen vuruşların çoğunluğunun etkisiz vuruşlar olduğunu ifade etmektedir.

Sporcuların sayı kaybetmesine neden olan hatalı vuruşları incelendiğinde, sayı kaybettiren 327 vuruş içerisinde en çok 66 adet (% 20,2) ile net-drop vuruş tekniğinde hata yaptıkları belirlendi. Ayrıca sporcuların oyun kaybettiren vuruşlardaki hata oluşum bölgelerinin toplam hatalı vuruş sayılarına oranı incelendiğinde en çok hata oluşum yerinin 169 adet ile file hatası (% 51,7) olduğu tespit edildi. Benzer yaş grupları üzerinde gerçekleştirilen başka bir araştırmada da basit hata yapılan vuruşların en çok file bölgesinde gerçekleştiği (Ming vd., 2008) ve araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra bölgeler dikkate alındığında önemli bir araştırma bulgusunun da smaç vuruşunda gerçekleştiği görülmektedir. Sporcuların arka kort bölgesinde 40 adet ile en çok smaç vuruş tekniğinde hata yaptıkları ve bu hataların % 62,5'inin file hatası ve % 32,5'inin de yan çizgi hatası olduğu gözlemlendi. Bu durumun oyuncuların ralliyi sonlandırabilme ve oyunu kazanabilme adına kontrolsüz vuruşlarının bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte oyuncuların smaç vuruşunu dip çizgiye yakın bölgelerde sayı kazanmadan ziyade taktiksel açıdan rakibi zor durumda bırakmaya yönelik ve daha kontrollü vuruşlar gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgular, sayı kaybetmeye neden olan hatalı vuruşların bölgeler dikkate alınarak incelenmiş olması sebebiyle diğer araştırmalardan ayrıldığı söylenebilir. Bununla birlikte çalışmada ortaya koyulan verilerin tek bayanlar kategorisinde ve 7 müsabaka analiz edilerek elde edilmiş olması ayrıca araştırma konusu gereği servis ve aldatmaya yönelik vuruşların analizinin gerçekleştirilmemesi araştırmanın sınırlılıkları olarak kabul edilebilir. Dar bir kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmaya benzer araştırmaların daha yüksek katılımcı ve farklı yaş grupları ile birlikte değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Gerek badminton gerekse diğer spor dallarında iyi planlanmış bir oyun stratejisi zaferle

sonuçlanabilir. Bu nedenle badminton ve diğer spor dallarında teknik-taktik analizlere yönelik stratejik farklılıkları belirleyen araştırmaların gerçekleştirilmesi tüm spor paydaşları açısından önem taşımaktadır.

Sonuç olarak mevcut araştırmada elde edilen vuruş çeşitliliği ve etkileri ile ilgili bulguların spor bilimcilere, antrenörlere ve diğer paydaşlara kullanılabilir veriler sunması bakımından fayda sağlayabilir. Bireysel farklılıklar da göz önünde bulundurularak, özellikle alt yaş gruplarında çalışan antrenörlerin, sayı kazandıran ve kaybettiren hatalı vuruşların gerçekleştiği bölgeleri dikkate alması ve en çok hatanın kaydedildiği file hatasını azaltmaya yönelik çalışmalarını yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abdullahi, Y. ve Coetzee, B. (2017). Notational singles match analysis of male badminton players who participated in the African Badminton Championships. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 17(1-2), 1-16.
- Abian-Vicen, J., Sanchez, L. ve Abian, P. (2018). Performance structure analysis of the men's and women's badminton doubles matches in the Olympic Games from 2008 to 2016 during playoffs stage. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 18(4), 633-644.
- Adıgüzel, N. S., Karaçam, A. ve Kırkaltı, T. (2018). Genç (U16) futbolcuların mevkilere göre core stabilizasyon kuvvet değerlerinin karşılaştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 163-170.
- Alcock, A. ve Cable, N. T. (2009). A comparison of singles and doubles badminton heart rate response, player profiles and game characteristics. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 9(2), 228-237.
- Arslanoğlu, E., Arslan, Y. ve Şenel, Ö. (2009). 2008 Pekin olimpiyat oyunları badminton müsabakalarının analizi ve 2004 olimpiyatlarıyla karşılaştırılması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII(2), 77-84.
- Badminton World Federation (2018). Erişim tarihi: 22.07.2018, <http://bwfcorporate.com/about/membership/>
- Bankosz, Z., Nawara, H. ve Ociepa, M. (2013). Assessment of simple reaction time in badminton players. *Trends in Sport Sciences*, 1(20), 54-61.
- Cabello Manrique, D. ve Gonzalez-Badillo, J. J. (2003). Analysis of the characteristics of competitive badminton. *British Journal Sports Medicine*, 37(1), 62 – 66.
- Campos, F. A. D., Daros, L. B., Mastrascusa, V., Dourado, A. C. ve Stanganelli, L. C. R. (2009). Anthropometric profile and motor performance of junior badminton players. *Brazilian Journal Biomotricity*, 3(2), 146-151.
- Chiminazzo, J. G. C., Barreira, J., Luz, L. S., Saraiva, W. C. ve Cayres, J. T. (2018). Technical and timing characteristics of badminton men's single: comparison between groups and play-offs stages in 2016 Rio Olympic Games. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 18(2), 245-254.
- Chu, W. T. ve Situmeang, S. (2017, Haziran). Badminton Video Analysis based on Spatiotemporal and Stroke Features. In *Proceedings of the 2017 ACM on International Conference on Multimedia*, Bucharest, doi:10.1145/3078971.3079032.
- El-Gizawy, H. ve Akl, A. R. (2014). Relationship between reaction time and deception type during smash in badminton. *Journal of Sports Research*, 1, 49-56. doi: 10.18488/journal.90/2014.1.3/90.3.49.56.
- Ferrari, W., Vaz, V., Sousa, T., Couceiro, M. ve Dias, G. (2018). Comparative analysis of the performance of the winning teams of the handball world championship: senior and junior levels. *International Journal of Sports Science*, 8(2), 43-49.
- Gürkan, O., Göral, K. ve Saygın, Ö. (2017). Profesyonel futbolda ev sahibi olma avantajı: Türkiye 1. liginin analizi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3292-3299.
- Hayashi, T., Kakuta, M. ve Sekine, Y. (2008, September). Shot determination in a badminton match by 3 dimensional DLT method. In *Health and Sport Science the 59th Meeting Proceeding, Japan Society of Physical Education*, Japan.
- Hong, Y. ve Tong, Y. M. (2000). The playing pattern of world's top single badminton players in competition - A notational analysis. *J. Hum. Mov. Stud*, 38, 195-200.
- Huynh, M. (2011). Training and Evaluating Champions: A Skills Acquisition Training Tool in Badminton, School of Mathematical and Geospatial Sciences College of Science, Health and Engineering, RMIT University, Melbourne.
- Işık, T. ve Gençer, R. T. (2007). Basketbolda takım performansının teknik analizi: iç saha ve dış saha performanslarının değerlendirilmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 101-108.
- Li, S., Zhang, Z., Wan, B., Wilde, B. ve Shan, G. (2017). The relevance of body positioning and its training effect on badminton smash. *Journal of Sports Sciences*, 35(4), 310–316. <http://dx.doi.org/10.1080/02640414.2016.1164332>.
- Liu, Y., Han, J. ve Xiao, L. (2017). Analysis of badminton training strategy based on computer intelligent control. *Boletim Técnico*, 55(20), 289-295.
- Ming, C. L., Keong, C. C. ve Ghosh, A. K. (2008). Time motion and notational analysis of 21 point and 15 point badminton match play. *International Journal of Sports Science and Engineering*, 2(4), 216-222.
- Müniroğlu, S. ve Deliceoğlu, G. (2008). *Futbol 'da Müsabaka Analizi ve Gözlem Teknikleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

- Paulauskas, P., Masiulis, N., Vaquera, A., Figueira, B. ve Sampaio, J. (2018). Basketball game-related statistics that discriminate between European players competing in the NBA and in the Euroleague. *J. Hum. Kinet.* In press, doi: 10.2478/hukin-2018-0030
- Rambely, A. S., Abas, W. A. B. W. ve Yusof, M. S. (2008, March). The analysis of the jumping smash in the game of badminton. In *ISBS-Conference Proceedings Archive*, 1(1), 671-674.
- Ramos-Alvarez, J. J., Del Castillo, C., Polo, P., Ramon, R. ve Bosch, M. (2013). Analysis of the physiological parameters of young spanish badminton players. *Exercise Physiology Sports Medicine*, 11, 1-10.
- Salman, M. N. ve Salman, S. (2009). Badminton sporunda oyun kazandıran vuruşların bölgesel dağılımının cinsiyet faktörü açısından karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(2), 7-12.
- Silva, M., Lacerda, D. ve Joao, P. V. (2014). Match analysis of discrimination skills according to the setter defence zone position in high level volleyball. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 14(2), 463-472.
- Singh, J., Raza, S. ve Mohammad, A. (2011). Physical characteristics and level of performance in badminton: a relationship study. *Journal of Education and Practice*, 2(5), 6-9.
- Sucharitha, B. S., Reddy, A. V. ve Madhavi, K. (2014). Effectiveness of plyometric training on anaerobic power and agility in female badminton players. *International Journal of Pharmaceutical Research And Bio-Science*, 3(4), 754-761.
- Şenel, Ö. ve Eroğlu, H. (2005). 2004 Atina olimpiyat oyunları badminton müsabakalarının genel analizi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, X(4), 49 – 58.
- Vicen, J. A., Del Coso, J., Millan, C. G., Salinero, J. J. ve Abian, P. (2012). Analysis of dehydration and strength in elite badminton players. *Plos One Journal*, 7(5), 1-8.
- Wan, M. R. ve Tan, L. (2017). Analysis on the Characteristics of the Tactical Ability and Technical Skill of Chinese Women Table Tennis Rising Star Zhu Yuling. *Proceedings of the International Conference on Humanity and Social Science*. 502-509. doi:10.1142/9789813208506_0068.
- Xie, W., Azuan, N., Osman, A., Teh, K., Abas, W. ve Yusoff, M. (2001). Overview of video data collection for 3-dimensional motion analysis during the final rounds of Thomas & Uber Cup 2000 badminton championships. In *ISBS-Conference Proceedings Archive* (Vol. 1, No. 1).
- Yüksel, M. F. ve Aydos, L. (2017). The effect of shadow badminton trainings on some the motoric features of badminton players. *Journal of Athletic Performance and Nutrition*, 4(2), 11-28.
- Zhang, Z., Li, S., Wan, B., Visentin, P., Jiang, Q., Dyck, M., Li, H. ve Shan, G. (2016). The influence of x-factor (trunk rotation) and experience on the quality of the badminton forehand smash. *Journal of Human Kinetics*, 53, 9-22. doi: 10.1515/hukin-2016-0006.